

Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКі ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВіК

№ 13 (1559) ГОД XXXI БЕЛАСТОК 30 САКАВІКА 1986 г. ЦАНА 10 зл

Урачыстае пасяджэнне Галоўнага праўлення БГКТ адкрывае старшыня ГП д-р Аляксандр Баршчэўскі.

УРАЧЫСТЫ ПЛЕНУМ ГП БГКТ

Няўмольна плыве час, мінаюць гады, і толькі вось пры круглых гадавінах агляняешся на пройдзены шлях. 26 лютага мінула 30 год БГКТ і „Ніве", першы нумар якой пайшоў у народ 4 сакавіка 1956 года.

Памятаю я тыя радасныя, поўныя энтузіязму дні, памятаю добра I арганізацыйны з'езд БГКТ і з'ездаўскі нумар „Нівы", які падрыхтавала дэлегатам толькі што ўтвораная наша рэдакцыя.

Успаміналі тыя часы і сабраныя на ўрачыстым пленуме БГКТ, які адбываўся ў будынку прафсаюзаў 2 сакавіка 1986 г. Сустрэліся тут БГКТоўцы з былых паветаў: Беластоцкага, Бельскага, Гайнаўскага, Сямяціцкага, Дуброўскага і Сакольскага, а таксама з Варшавы і Гданьска. Панаваў урачысты, прыўзняты настрой. У многіх на грудзях красаваліся спецыяльныя юбілейныя значкі, якія падрыхтаваў Гайнаўскі дом культуры.

На святкаванне дня нараджэння БГКТ і „Нівы" было запрошана шмат людзей, якія спрыялі і надалей спрыяюць дзейнасці Беларускага таварыства. Прыбылі прадстаўнікі ўлад: старшы інспектар грамадска-юрыдычнага аддзела ЦК ПАРП — Войцех Клімэк, намеснік старшыні Ваяводскай рады нарадовай — Юзэф Эльясевіч, віцэ-ваявода — Ежы Слезак, сакратары: Ваяводскага камітэта ЗСЛ — Яўгеніюш Гасеўскі і Ваяводскага камітэта СД — Антоні Святліцкі, кіраўнік ідэалагічнага аддзела інфармацыі Ваяводскага камітэта ПАРП — Анатоль Вакулюк, сакратар ваяводскага калектыву паслоў у Сейм — Гертруда Орляч, намеснік старшыні Ваяводскай рады ПРОН — Веслаў Дамброўскі і іншыя.

А 11⁰⁰ гадзіне за сталамі прэзідыума ўрачыстага пленума, апрача членаў цяперашняга Прэзідыума ГП, знаходзіліся галоўны рэдактар „Нівы" — Георгі Валкавыцкі, які 30 год узначальвае наш тыднёвік, а таксама былыя старшыні ГП — Лідзія Бялецкая і Макар Дземяновіч.

Старшыня ГП БГКТ Аляксандр Баршчэўскі, адкрываючы ўрачыстасць, сказаў: „У 30 год у чалавека канчаецца маладосць і пачынаецца яго сталасць. Так і з нашай арганізацыяй, з той розніцай, што ў яе арганізм уліваюцца ўсё новыя і новыя жыццедайныя сілы, і ў многіх

(Працяг на стар. 6)

Дзяржаўныя ўзнагароды для працаўнікоў „Нівы".

З УЗНАГАРОДАЙ!

КРЫЖ КАМАНДОРСКІ ОРДЭНА АДРАДЖЭННЯ ПОЛЬШЧЫ

Міхась Хмялеўскі

КРЫЖ КАВАЛЕРСКІ ОРДЭНА АДРАДЖЭННЯ ПОЛЬШЧЫ

Ада Чэчута

СЯРЭБРАНЫ КРЫЖ ЗАСЛУГІ

Яўгенія Палоцкая

АДЗНАКА „ЗАСЛУЖАНЫ ДЛЯ БЕЛАСТОЧЧЫНЫ"

Залатая

Люба Беразавец
Люба Гаўрылюк
Юрка Гаўрылюк
Анатоль Мартыновіч
Аляксей Харкевіч

Сярэбраная

Марыя Аварчук
Міхась Беразавец
Аляксандр Бандарук
Валянціна Верамчук
Іван Ваўжэнюк
Лідзія Гайдук
Іван Жаваранак
Надзея Каліноўская
Аляксандр Краўчук
Мікалай Лапух
Андрэй Лукша
Валянціна Лукашук
Васіль Ляшчынскі
Вера Мацюка
Валянціна Міцэвіч
Іван Назарук
Мікалай Нікалаюк
Яўгенія Палоцкая
Аляксандр Раманюк
Марыя Сапяжынская
Яўген Сач
Ніна Сільвеструк
Уладзімір Суліма
Анастасія Цімашук
Ада Чэчута
Янка Шурбак
Анна Шыманская

ЗАЛАТЫ ГАНАРОВЫ ЗНАК ТППР

Яўген Андрасюк
Мікалай Байгуз
Тамара Баран
Антаніна Боўблей
Тамара Бурачэўская
Марыя Гегель
Раіса Дылько
Валянціна Жэшка
Галіна Кандрусік
Галена Кот
Ніна Купрашэвіч
Ніна Лапінская
Марыя Міруць
Вольга Мядзведзева
Яніна Налівайка
Юрка Налівайка
Надзея Парэмбская
Багдан Пура
Уладзімір Федарук
Пётр Ціканюк

ЗНАК „ЗА ЗАСЛУГІ ДЛЯ РСВ „ПРЭСА-КНІЖКА-РУХ"

Вера Валкавыцкая
Віктар Рудчык
Яніна Чэрнякевіч

ЗАЛАТЫ ЗНАК і ГАНАРОВЫ ДЫПЛОМ ЗА ЗАСЛУГІ ДЛЯ ЖУРНАЛІСТЫКІ

Георгі Валкавыцкі

ЗАЛАТЫ ЗНАК І ГАНАРОВЫ ДЫПЛОМ ЗА ЗВЫШ 30-ГАДОВУЮ ЖУРНАЛІСЦКУЮ ПРАЦУ

Міхась Хмялеўскі

МЕДАЛЬ І ГАНАРОВЫ ДЫПЛОМ ЗА 25 ГОД ПРАЦЫ У ЖУРНАЛІСТЫЦЫ

Вера Валкавыцкая
Віктар Рудчык

НЕ ТРЭБА ТАІЦЦА

Як толькі пасля родаў перанеслі мяне ў палату нумар 5, я заўважыла, што яе „жыхаркі“ гавораць па-польску. У другіх залах таксама гавораць па-польску.

„Вось табе на! — падумала я. — Адны полькі ляжаць, ці як?“ Рашыла я спытаць спачатку ў сваёй зале, хто адкуль прыбыў сюды. Адна з Д., другая з П., а трэцяя з Б. „Ага, — думаю, — калі з П. — то беларуска. Значыць, няма чаго ламаць язык“. Загаварыла я з ёй па-беларуску і яна таксама адказала мне па-беларуску. Толькі доўга гаварыць мне з ёю не давялося, бо яна паехала дадому. З другімі было трошкі цяжэй. Не ведала я, дзе знаходзіцца Д. Упершыню пачула гэтую назву. Думала, што гэта нейкая выключна польская вёска. Дзяўчына з Б. сказала мне, што сама паходзіць з Т. Не мела я паняцця, дзе знаходзіцца Т. Думала, мо яна прыехала аднекуль з другога ваяводства. Так што пяць дзён я гаварыла з усімі толькі па-польску.

Пасля мне так гэта маскіроўка надакучыла, што я не вытрымала і пачала гаварыць па-беларуску. Ведаеце! Высветлілася, што ўсе мяне дасканала разумеюць, а некаторыя пачалі нават гаварыць па-беларуску. Толькі некаторыя адзываліся да мяне па-польску і нават дрэннага слова мне не сказалі, што я гавару па-беларуску. Мела я прыемнасць сустрэцца з полькай ад дзеда-прадзеда. Вельмі прыемная жанчына. Нават не прыкідвалася, што не разумее беларускай мовы. Адна полька і каталічка мае праваслаўнага мужа. Разумець нашую мову разумее, толькі чытаць па-беларуску не ўмее.

— Шлюб бралі мы ў касцёле, — сказала яна. — Аднак мой муж не хоча хадзіць ні ў касцёл, ні ў царкву. Я яго і не прымушаю. Ягоная справа. Мужчына — як мужчына. Самі ведаеце, да рэлігіі не горнецца. Толькі ў нас ніколі не было і быць не можа сваркі з-за рознага веравызнання.

Была таксама полька з Б. Сама прыехала сюды аж з захаду Польшчы. Тут жыве шэсць гадоў. Муж таксама праваслаўны.

— Шлюбу ні царкоўнага, ні касцельнага мы не маем. Толькі запісаліся і жывем. Мне не перашкаджае, што ён праваслаўны і яго ўся сям'я праваслаўная, а майму мужу мая іншасць перашкаджае. Як толькі вып'е, абзаве мяне ад розных і яшчэ на маю сям'ю розных рэчаў нагаворыць, — кажа Д. і ў беднай слёзы круцяцца ў вачах.

Усе астатнія жанчыны, а ёсць іх яшчэ восем, беларускі і праваслаўныя. Са мною гавораць выключна па-беларуску, але калі падыйдзе да нас полька, гавораць па-польску, што мяне вельмі смешыць. Чаго ж тут таіцца? Чаго ў канцы баяцца? То ж мы сядзім тут ад вякоў вечных. То ж нашы дзяды ды прадзеды былі беларусамі. Чаго, на канец, саромецца сваёй мовы? То ж гэта наш найдаражэйшы скарб. Гэта наша спадчына ад продкаў. Дык шануйма яе і не „хавайма“ па кутках. Толькі выносьма яе ўсюды. Беларусы таксама не гусі і сваю мову маюць. Нічым яна не горшая ад другіх моў. Яшчэ прыгажэйшая, бо наша і блізкая сэрцу кожнага беларуса.

Аўрора

Шчырыя спачуванні
Галене Тапалянскай
у сувязі са смерцю
бацькі
выказваюць Інспектар асветы і выхавання, ПОП ПАРП, Праўленне аддзела Саюза польскіх настаўнікаў у Нарве і супрацоўнікі.

g-1674-1

ЛЯМПЫ ЗБІРАЕ АЎТАМАТ

Самую працаёмкую і карпатлівую аперацыю па ўкладцы мініяцюрных спіралей асвятляльных лямпаў даручылі аўтаматам наватары Брэсцкага электралямпавага завода. На васьмі зборачных лініях яны вызвалілі ад цяжкай ручной працы 16 работніц. Навінку, якая зацікавіла і іншыя аднатыпныя прадпрыемствы, сканструявала творчая брыгада інжынераў завода.

Больш за 350 рацыяналізатараў і вынаходнікаў прадпрыемства аб'яднаны ў творчыя брыгады. Галоўная іх задача — механізацыя і аўтаматызацыя асноўных і дапаможных аперацый, мадэрнізацыя абсталявання. Ужо распрацаваны шэраг арыгінальных агрэгатаў і прыстасаванняў, якія дазволілі ліквідаваць многія працаёмкія аперацыі на вытворчасці асвятляльных, камутатарных і аўтамабільных лямпаў.

МІКРАЗАКАЗНІКІ КАПЫЛЬШЧЫНЫ

Багатая і разнастайная флора і фауна Капыльшчыны. У яе лясах знайшлі сабе прытулак ласі, дзікі, казулі, цецерукі і іншыя каштоўныя звяры і птушкі. А ў поймах рэк і вадасховішчаў, паблізу населеных пунктаў зрэдку сустракаюцца каштан васьмітычынкавы, клён іляжэплатанавы, піхта каліфарнійская і іншыя дрэвы і расліны, што ўзяты пад ахову дзяржавы.

На падставе матэрыялаў Інстытутаў эксперыментальнай батанікі і заалогіі АН БССР аб месцах знаходжання рэдкіх відаў раслін і дзікіх жывёлін, занесеных у Чырвоную кнігу, выканком Капыльскага раённага Савета народных дэпутатаў вырашыў дадаткова стварыць батанічныя і заалагічныя мікразаказнікі мясцовага значэння. Да ліку першых адносіцца радовішча пралескі высакароднай у лясным масіве Бабаўнянскага лясніцтва, першацвета веснавога ў пасадках на ўзбярэжжах Капыльскага вадасховішча, купальніцы еўрапейскай у пойме ручая ля вёскі Стары Капыль.

Заалагічнымі заказнікамі аб'яўлены масівы лясных кварталаў Бабаўнянскага, Колаўскага, Арлікоўскага лясніцтваў, дзе водзяцца барсукі, мядзянкі і гняздзяцца чорныя буслы. У сямі кварталах Арлікоўскага лясніцтва налічваецца 7 гняздоўяў гэтых рэдкіх птушак.

СУПРАЦЬ ВЕСНАВОЙ ПАВОДКІ

Весці барацьбу з веснавой паводкай на Прыпяці дапамогуць сажалкі — рэгулятары, якія ствараюцца ў басейне ракі.

У яе вярхоўях каля галоўнага прытоку Ясельды меліяратары пабудавалі першую чаргу буйнейшага на Палессі воднагаспадарчага комплексу, рукатворныя азёры якога займаюць каля паўтары тысячы гектараў. Яны прымуць бурную веснавую паводку, паменшаць плошчы затаплення лугоў. А ў сухое лета будуць выкарыстоўвацца як крыніцы арашальных сістэм і гадавальнікі для развядзення рыбы.

ПРЫЙШЛІ НА ФЕРМУ ФІЗІКІ

Як удасканаліць працэс даення кароў? Адказ на гэта пытанне жывёлаводаў узяліся шукаць... фізікі. Хоць і далёкія, здавалася б, іх інтарэсы ад патрэб жывёлагадоўлі, але менавіта яны прапанавалі прынцыпова новы спосаб машыннага даення ў аўтаматычным рэжыме. Старшы навуковы супрацоўнік Гродзенскага універсітэта Л. Тараканаў стварыў прыстасаванне, якое перавышае лепшыя сусветныя ўзоры і ў паўтара раза павышае як інтэнсіўнасць самога даення, так і прадукцыйнасць працы аператараў. Першая доследна-прамысловая партыя „Нёманаў“, так назвалі навінку, ужо падрыхтавана для дзяржаўных выпрабаванняў у гаспадарках Гродзенскай вобласці.

СПОРТ

■ У Ленінградзе прайшлі міжнародныя спаборніцтвы фехтавальшчыкаў „Ленінградская рапіра“. У іх удзельнічала 128 спартсменаў з усіх „фехтавальных“ краін свету.

Першае месца ў асабістых спаборніцтвах заваяваў мінчанін Аляксандр Раманькоў.

■ Бадай упершыню беларускія скакуны ў ваду засталіся без вышэйшых узнагарод на чэмпіянаце СССР. Толькі мінчане Алена Стасюлевіч і Уладзімір Алейнік у скачках з вышкі занялі другія месцы.

У ПОШУКАХ „ЦУДА-РАШЭННЯ“

„Цуда-дом“, які не мае патрэбы ў знешніх крыніцах электрычнасці і паліва, абяцаюць у самым бліжэйшым будучым прапанаваць спажыўцам Швецыі. Гэта адзін з праектаў, распрацаваных зараз у краіне для вырашэння энергетычных праблем. Вакол іх адбыўся ў апошні час выбух страсцей. Прычынай стаў толькі што ўведзены ў эксплуатацыю трэці рэактар атамнай электрастанцыі ў Оскарсхамні, ля Балтыйскага ўзбярэжжа.

Справа ў тым, што на агульнанацыянальным рэферэндуме ў 1980 годзе пасля гарачых дэбатаў шведскай атамнай энергетыцы быў вынесены „смяротны прыгавор“. Яго тлумачылі тады патрабаваннямі „бяспекі“ і „ахову навакольнага асяроддзя“.

„Оскарсхамн-3“ стаў „лебядзінай песняй“ у праграме будаўніцтва АЭС у Швецыі. З таго часу, згодна з рашэннем улад, на парадку дня стаіць пытанне аб яе паступовым згортванні і поўнай ліквідацыі к 2010 году. Усе ўжо існуючыя рэактары дэманціруюць. Але чым жа замяніць АЭС, якія даюць цяпер амаль палавіну спажываемай у краіне энергіі?

Паводле заўвагі аднаго дацкага журналіста, сказаўшы „не“ атамным электрастанцыям, практычныя шведы са здзіўленнем выявілі ў сабе схільнасць да парадаксальных рашэнняў. І сапраўды, на тэрыторыі Швецыі сканцэнтравана ад 60 да 75 працэнтаў усіх уранавых радовішчаў Заходняй Еўропы. Іх распрацоўка зняла б усе праблемы з крыніцамі энергіі для шведскай эканомікі на бліжэйшыя сотні гадоў.

З другога боку, у Швецыі няма прамысловых запасаў нафты, газу і вугалю. Па завозу нафты і нафтапрадуктаў на душу насельніцтва яна займае адно з першых месц у свеце. Някепска ў краіне абстаіць справа з гідраэнергетыкай. Але супраць праектаў яе развіцця, якія маюць на ўвазе будаўніцтва плацін на чатырох буйнейшых рэках, актыўна выступаюць „экалагісты“, да якіх шведская грамадская думка прывыкла прыслухоўвацца. Устаноўкі, якія выкарыстоўваюць сілу ветру, магчыма, і прыдатныя для невялікіх энергаспажыўцоў, але наўрад ці забяспечаць патрэбы прамысловасці і транспарту.

У выніку амаль непазбежнай з'яўляецца перспектыва павелічэння імпарту традыцыйных энерганосьбітаў. Каб зменшыць затраты на нафту, прапануюць зрабіць стаўку на вугаль і ў дадатак да яго на айчынныя запасы торфу.

Аднак ужо цяпер прадукты спальвання паліва, што выкідваюцца ў атмасферу, сталі прычынай катастрафічнага забруджвання амаль 18 тысяч вадаёмаў Швецыі, а таксама гібелі многіх хваёвых лясоў. Вугальна-тарфяная энергетыка, вядома ж, зробіць мясцовую прыроду яшчэ больш уразлівай.

Пасля пуску „Оскарсхамн-3“ міністра энергетыкі пані Б. Даль папрасілі пракаменціраваць паведамленні аб тым, што цяпер амаль палавіна насельніцтва краіны не лічыць рэальным адмовіцца ад атамнай энергетыкі. Міністр заявіла, што нават калі грамадскасць і выкажацца за выкарыстанне атамнай энергіі ў мірных мэтах, поўнасцю змяніўшы свае ранейшыя адносіны да яе, рашэнне аб ліквідацыі АЭС усё роўна будзе ажыццёўлена. Падобна на тое, што схільнасці да парадаксальнага мыслення не пазбаўлены і шведскія палітыкі.

Д. В.

Уладзімір Наўмюк. Чулае сэрца.
Фота М. Гайдука.

Нявыкананыя пастулаты

Пескі — вёска ў гміне Дубічы Царкоўныя. Перад выбарамі ў рады нарадовыя і Сейм жыхары гэтай вёскі ставілі пастулаты. Менавіта вёска Пескі прасіла, каб Раён публічных дарог у Бельску паставіў дарожны знак на скрыжаванні вуліцы вёскі з дарогай Гайнаўка-Войнаўка, які б змяншаў тут хуткасць да 40 км. у гадзіну. Гэтае скрыжаванне — небяспечнае месца, бо яно невідочнае. Могуць выскачыць дзеці ці вылезці каровы, вядома — як на вёсцы. А машыны едуць, вязуць дрэва з лесу, яны цяжкія і цяжка іх адразу затармазіць. Калісь з адным дзіцём амаль не дайшло тут ужо да такой трагедыі.

Вясной і летам у гэтым месцы пры хуткай яздзе ўзнімаюцца хмары пяску і пылу, так што не высушыш на дворы ні бялізны, ні збожжа, бо адразу ўсё робіцца чорнае. Пяску і пылу поўна ў калодзежах — забруджваецца вада, а ўсе гэтую ваду п'юць.

Але на скаргу вёскі і просьбу яе жыхароў паставіць на скрыжаванні спомнены знак — дырэктар прыслаў солтысу вёскі адказ ад 30.10.1985 г., што „nie zachodzi konieczność". Што ж, яму добра, ён п'е ваду з глыбіннага калодзежа і нашых патрэб не разумее.

Пушча

БЕЛАРУСКІЯ ПРЫКАЗКІ

Або грай, або скрыпку аддай.
Ад спеху нарабіў смеху.
Без ахвоты няма работы.
Гаспадарка — клапатарка.

ЗАМАЛЁЎКІ З ЖЫЦЦЯ

ШКОЛА ВЯРНУЛА ДАЧКУ

Аднойчы такую размову я пачуў: школа вярнула мне дачку. Менавіта, беларуская мова. Успамін гэта маці адной. Мае яна двое дзяцей. Вельмі іх любіць. Для іх толькі жыве. Бо скажыце, якая маці сваіх дзяцей не кахае?

Сама гадамі яшчэ не старая. Непадалёк Гайнаўкі іх пасёлак. Прыгожае месца. Мужык — леснікам. Сваёй працы ён вельмі адданы. Дзеці ў горад, у школу пайшлі. Гарадскія сябры павяліся. Роднай мовы не пачуеш тут нідзе. У школе, у тым часе, беларускай мовы не вучылі. Таму і ў хаце штораз больш польскай мовы было чуваць, чым сваёй, беларускай. Бацьку, як бацьку, усё роўна, якой моваю дзеці гавораць. Неаднойчы жонцы казаў: можа і лепш, што на польскай гаворцы гавораць. Далей пойдуць, то як знойдуць. Смяяцца над імі не будуць. Гэта моднае стала цяпер, — дадаваў на парозе яшчэ. А сам — у лес.

Студэнтам сын стаў. У Варшаву вучыцца паехаў. Вучыцца ён добра. Рады яму. Мучыць адно: супольнага слова з ім няма. З дачкой выйшла інакш. Пайшла яна ў беларускі ліцэй. У Гайнаўцы вучыцца. Пэўна, лёс так хацеў! Вучыцца добра. Хаця пачатак цяжкі ёй быў.

— Ведаеце што? — з усмешкай гаворыць яна. — Мне школа вярнула дзіця. І ўсё, усё вярнулася назад. І супольная мова знайшлася. І справы між намі адны. Пачытаем супольна. Абгаворым, што трэба. Паслухаем песень сваіх. Аж паплачу не раз. Ад шчасця, вядома, і слёзы не ганьба для нас. Далей думаю так: маю двое дзяцей, родных, а розніца ёсць. Хаця кажуць: парэзаны палец рукі, кожны таксама баліць. Тут бачу інакш. І сына кахаю, і дачку. Толькі яна да сэрца бліжэй. Не таму, што яго ў хаце няма. А таму, што мова мая, бацькоў і дзядоў, да яе перайшла. Яна нас яднае. Кахаць дапамагае. У справах не розніць. Гэта ўсё дзякуючы школе. Усім уголас кажу: не цурайцеся мовы сваёй! Такая прыгожая яна, як ніводная ў свеце! А песні на роднай мове якія!? Да сэрца даходзяць, выціскаючы смех і слязу. У ёй грукат грому чуваць і шум вадаспада, ціхага ветру павеў, між калоссяў духмянага хлеба. Нашым дзецям сягоння беларускай мове вучыцца неадкладна ўсім трэба.

Запісаў **Г. Мароз**

ТАК БЫВАЕ...

НЯВЫПІТАЯ КАВА

Кожнаму чалавеку, які церпіць на бяссонніцу, прыходзяць у галаву чорныя думкі.

Колькі разоў я сустракаю Яна Чыквіна, ды і не толькі тады бо яшчэ часцей, — успамінаю ягонага брата Колю. Калісьці, недзе ў сямідзесятых гадах, калі Коля яшчэ жыў і працаваў у Дубінах, я, будучы на Гайнаўшчыне, часам яго наведваў, каб пагутарыць з гэтым сімпатычным і разумным чалавекам. Апошні раз я яго наведаў тады, калі Коля будаваў сабе новую хату. Ён вельмі цешыўся гэтай пабудовай, ганарыўся ёю і звязваў сваё шчасце, сваю будучыню з гэтай хатай. А была яна ўжо пад дахам, як у народзе гавораць, але яшчэ не была закончана. Коля яе рыхтаваў па меры сваіх магчымасцей, а жыў у старой, бацькоўскай.

Дык вось, завёў мяне на будову, каб паказаць і пахваліцца. Хадзілі мы з памяшкання ў памяшканне. Коля тлумачыў мне свае канцэпцыі адносна канчатковага прыспасаблення гэтай хаты да сямейнага жыцця, дзе меў астацца назаўжды, а пасля сын меў з ёю зрабіць тое, што хацеў бы, але Коля планаваў каб і сын астаўся на бацькаўшчыне. Паказаў мне склеп і дзе, што ў ім будзе, і якім спосабам будзе гадаваць карову, каб было ёй цёпла і ім зручна ў зімовы перыяд.

Пабудова новай хаты была вельмі талкова прадумана, і я з задавальненнем слухаў Колевы планы. Калі мы вярнуліся дахаты, Коля завёў мяне ў адзін пакой і сказаў: „Калі ўжо прыедзеш наступным разам, то каву будзем піць вось у гэтым пакойчыку, а калі пайду на пенсію то будзеш прыязджаць часцей..."

Я таксама марыў, што калісь прыеду летам і ў гэтым бяссонечным пакоі, дзе халадок, вып'ю з імі каву.

Не дачакаўся. Прыйшлі злыя людзі і хату спалілі. Падкраліся ноччу, бы галодныя ваўкі, падлажылі агонь, а гэтага ж не зробяць аніякія зверы. Спаліць, забіць можна кожнага, але ці ж чалавек разумны гэта робіць?

(Працяг на стар. 5)

Беларуская песня ў Бельску Падляшскім

Сапраўдным беларускім святам быў дзень 23 лютага г.г. у Бельску Падляшскім, калі адбываўся раённы агляд конкурсу „Беларуская песня-86". Выступіла ў ім 60 спевакоў.

Вітаючы прадстаўнікоў гарадскіх улад і ўсіх прысутных, член Прэзідыума ГП БГКТ, дырэктар Бельскага дома культуры мгр Сяргей Лукашук сказаў, што ў гэтым годзе агляд мае асаблівы характар, праводзіцца ён у юбілейны час 30-годдзя БГКТ і тыднёвіка „Ніва".

І сапраўды. У прасторным, эстэтычна ўдэкараваным зале Бельскага дома культуры панаваў святочны настрой. Спаборнічалі ў беларускай песні салісты, дуэты і вакальныя калектывы. Выканаўчы ўзровень большасці песень быў вельмі высокі. Безумоўная тут заслуга і саміх выканаўцаў, і кіраўнікоў калектываў.

Варта звярнуць увагу на факт, што арганізатары сёлетняга агляду шырока распрапагандавалі конкурс беларускай песні ў сваім асяроддзі. Утрымоўваюць яны кантакт з вучнямі і абсальвентамі Беларускага агульнаадукацыйнага ліцэя, а таксама з прамысловымі прадпрыемствамі, напрыклад, ад бельскай „Эльвы" выступала Ірына Краўчук.

Жўры прызнала наступныя месцы:

У катэгорыі сучаснай песні, сярод салістаў І месца — Альжбеце Маслоўскай з Бельскага беларускага ліцэя, ІІ месца — Ірыне Краўчук з „Эльвы"; сярод дуэтаў: І месца — Альжбеце Маслоўскай і Яланце Дзмітрук з Бельскага беларускага ліцэя; сярод калектываў: І месца — трыо з Бельскага дома культуры; ІІ месца — жаночаму калектыву з „Васілёчкаў".

У катэгорыі фальклорнай апрацаванай песні сярод салістаў І месца заняла Валянціна Мароз з „Васілёчкаў"; сярод вакальных калектываў камісія два першыя месцы прызнала мужчынскаму калектыву з „Васілёчкаў" і „Дзявочым ноткам" з беларускага ліцэя, трэцяе месца — калектыву „Згодныя макі" з Райска.

Большасць пераможцаў камісія накіравала на фінальны агляд.

Варта падкрэсліць, што ўсе ўдзельнікі раённага агляду атрымалі ўзнагароды і дыпломы. У добрай падрыхтоўцы і арганізацыі раённага агляду безумоўная заслуга дырэктара Бельскага дома культуры мгр Сяргея Лукашука і інспектара ГП БГКТ на бельскі раён Анны Бжазоўскай. Шкада, што перапоўнены, хаця вялікі зал Бельскага дома культуры не змог памясціць усіх тых, хто хацеў паслухаць беларускую песню. Было б добра, каб з вопыту бельскіх арганізатараў конкурсу „Беларуская песня-86" скарысталі і іншыя аддзелы.

В. Ласкевіч

КРЫВАДУШНАСЦЬ НАС ГУБІЦЬ

„Калі замнога, дык няздарава". Дзядзька Хлябіч напісаў ясна і трапна. Хачу прыпомніць яшчэ нашу прыказку: „Карова, якая многа раве; мала малака дае". Якраз з такой каровай можам параўнаць і некаторых нашых беларусаў — дзеячоў, якія на розных старонках „Нівы" крычаць, як ратаваць родную мову, беларускасць, нашу культуру і звычаі. А як яны самі гэтаму садзейнічаюць у жыцці, як у сваіх сем'ях гавораць?

Алесь Баркі піша, што беларусы маюць схільнасць да самазнішчэння. Гэта праўда. Мы бываем нізкія духам і адзін другога гатовы часта ўтапіць у лыжцы вады. Стараемся — кожны толькі для сябе, клапоцімся — кожны пра сваё багацце. Пануе імкненне да матэрыяльнага дабра. А іншы чалавек?

У школах амаль усюды настаўнікі гавораць паміж сабою выключна па-польску, нават калі ўсе да аднаго беларусы. Калі самі настаўнікі пагарджаюць роднай мовай, чаго можна чакаць ад іншых?.. Ведаю аднаго беларуса, які быў членам Галоўнага праўлення БГКТ, але куды б ён не зайшоў, ён да ўсіх звяртаўся па-польску, бо гэта „ўжэндова" мова. Пытанне толькі: навошта такія людзі ў ГП?

На заканчэнне хачу пахваліцца, што ў гміне ў нас у Дубічах Царкоўных усе працаўнікі гавораць па-беларуску і то здавендаўна. Таксама ёсць і ў нас у банку, у ГС, у асяродку здароўя, на пошце. Мы не ламаемся і шануем родную мову.

М. Панфілюк

КОЖНАМУ ЧАГОСЬЦІ НЕ ХАПАЕ

Аб узаемных адносінах паміж мужчынамі і жанчынамі Аўрора піша многа. Але я хацеў бы пачытаць нешта адкрыўчае, арыгінальнае. А Аўрора піша ўсё аб адным; што мужчыны п'юць, б'юць сваіх жонак, а ў перапынках ляжаць жыватом уверх на вярсальцы ды чытаюць газеты. Бедныя жанчыны, акрамя працы ў бюро, школе, бальніцы, а на вёсцы ў полі, працуюць яшчэ як гаспадыні на кухні, вараць абеды сваім гультаям. З такой замалёўкі з жыцця ёсць толькі адзін вывад: маладая дзяўчына не павінна браць на сябе горб-мужчыну. Я таксама за тое, каб не брала на сябе. Як раўнапраўе — то раўнапраўе! Няхай Аўрора ўступіць у Лігу жанчын, піша даклады, ездзіць ад вёскі да вёскі, навучае мужчын непасрэдна.

Аўрора і так павінна быць задаволена, што жыве ў часах, калі можа свае погляды выказваць. Праз тысячы гадоў жанчына не выходзіла на першы план, а ці не была каханай? Была! Тое, што вяжа яе з мужчынам, каханне, — гэта сувязь панадчасовая. А калі Аўрора гэтага не можа зразумець? Што ж — кожнаму чагосьці там не хапае.

Міхась Махвацкі

Будынак Сямяцінкага ліцэя. Мал. Уладзіслава Петрука.

Дарагое Сэрцайка!

Здарылася страшнае. Мая адзіная, каханая, найдаражэйшая здрадзіла мне. І ўсё гэта можна было б яшчэ неяк перанесці, каб не тое, што адыйшла ад мяне, сказаўшы, што нікога ў жыцці так, як мяне, дагэтуль не кахала. А здрада — гэта была проста хвіліна слабасці, якой сёння вельмі шкадуе.

Праўду кажучы, я нічога нават не падазраваў. Мы ж з ёй разам былі ўжо амаль 2 гады. Планавалі супольную будучыню, не ўяўлялі сабе жыцця адзін без другога. Але я заўважыў у апошнія тыдні, што нешта яе мучыць. Думаў, што мо з яе маці кепска, бо ў яе хворае сэрца. Слова па слову, і Валя прызналася, што калі была ў сяброўкі на імянінах, сядзеў побач з ёю малады чарнявы хлопец. Прыгожы! Сама не ведае, як апынулася з ім у ложку. Вельмі шкадуе свайго ўчынку, а што горш — не дае ёй гэта спакою. Не можа цяпер жыць. працаваць. Мусіла сказаць аб гэтым мне: „Ачысцілася, як на споведзі!"

Дарагое Сэрцайка! Ці ты б не лопнула пасля ўсяго гэтага? Вось і я не вытрымаў. Адлупцаваў сваю наймілейшую як умеў. А яна нічога. Толькі і сказала: „Нікога так не кахала я, як цябе". І выйшла. Больш да мяне не прыйшла. На мае тэлефоны маці яе адказвае, што Валі няма дома. Калі я прыйшоў да іх, мне не адкрылі дзвярэй. На рабоце да яе няма доступу. Што мне рабіць? Мусіць, цяпер яна ўжо мяне знаць не захоча, а я ж, нягледзячы на ўсё, жыць без яе не магу...

Няшчасны Грыша

Грыша! Цяжка нават сказаць,

(Працяг на стар. 11)

ІНФРАСТРУКТУРА ВЁСКІ

Аб цяжкай працы на вёсцы гавораць усе, бо ўсе дакладна ведаюць, што яна цяжкая і доўгая. Гэта праўда, што ёсць тут прасторы і камплектныя машыны. Праўдай з'яўляецца і тое, што пры змеханізаванай гаспадарцы дасягаюцца значна вышэйшыя ўраджаі. Аднак у адным і ў другім выпадку праца не абмяжоўваецца васьмігадзінным днём.

У гарачыню летняй уборкі ўраджаю і нядзелямі папрацаваць здараецца, нават гадавых царкоўных свят, бывае, не прыкмеціш. І не дзіва, што маладыя шукаюць лягчэйшага жыцця ў горадзе.

Пра гэта ўжо валовую скуру спісалі, а яшчэ больш сказалі і далей гавораць, што вёска старэе. Незалежна ад таго, сялянам прапануецца пабудову вясковай крамы, школы, святліцы ці рамонту дарогі, зразумела — грамадскім чынам.

У маіх Райках у мінулым годзе моладзь занялася рамонтам святліцы. Зараз улады гміны лічаць рамонт закончаным. А як яно прадстаўляецца ў сапраўднасці? У святліцы мела быць праведзена электрычнае аграванне — няма яго і праўдападобна не будзе. У вялікай зале ў акне спарахнеў касяк, зрабілася вялікая дзірка — яе заткнулі анучамі. Столяра ў вёсцы не аказалася і так яно і будзе.

У вёсцы штораз галасней гавораць людзі пра калгасы. Мо і добрая справа, я і сам ахвотна падпісаў бы дэкларацыю, хаця з мяне і карысць невялікая, як ужо паўстагоддзя пражыў і інвалідам трэцяй групы. У калгасе патрэбныя маладыя, здаровыя рукі кіраваць трактарамі, камбайнамі, даіць кароў і г.д. Такім аднак патрэбныя сучасныя кватэры, сучаснае абсталяванне і ўсё іншае. Чынам гэта не зробіцца.

В. Семянюк

ПЕРСПЕКТЫВЫ НА ПЯЦІГОДКУ

Кожны з нас ставіць сабе нейкія мэты на бліжэйшую і далейшую будучыню. Далёкасяжныя перспектывы для ўсіх грамадзян Польскай Народнай Рэспублікі вызначае праграма Польскай аб'яднанай рабочай партыі, з якой яна ідзе на свой X з'езд.

У рамках гэтай праграмы, над якой цяпер дыскутуем, умяшчаюцца таксама і агульныя напрамкі грамадска-гаспадарчага развіцця Беластоцкага ваяводства ў гадах 1986-1990. Уступную ацэнку нашых перспектыў на гэтую пяцігодку зрабілі радныя ВРН у Беластоку на сваёй сесіі, якая адбылася 30 студзеня 1986 г.

Юльян Сляжынскі, намеснік беластоцкага ваяводы, рэкамендуючы радным ВРН гэты план, шчыра заявіў, што ўваходзім мы ў гэтую пяцігодку пры вострых абмежаваннях усіх элементаў вытворчасці. Перш за ўсё трэба спадзявацца памяншэння паставак вугалю і нафтапрадуктаў, недахопу электраэнергіі і газу, паглыблення тэхналагічнай няспраўнасці многіх абсталяванняў і машын на прадпрыемствах і заводах, якія былі там запушчаны пад канец сямідзесятых гадоў. Жыллёваму і прамысловаму будаўніцтву будзе спадарожнічаць востры дэфіцыт будаўнічай плошчы з падрыхтаваным ужо камунальным забеспячэннем. Маецца тут на ўвазе пастаўка вады, газу, цяпла і электраэнергіі.

Улічваючы ўсе гэтыя абмежаванні, можна сцвердзіць, што ў бліжэйшыя гады чакае нас скромны, але памяркоўны поступ наперад. Вось некаторыя яго важнейшыя паказчыкі.

Насельніцтва і перспектывы на працу. Насельніцтва Беластоцкага ваяводства на працягу пяцігодкі павялічыцца амаль на 25 тысяч чалавек і будзе нас тут 696 300 чалавек. Надалей павялічвацца будзе гарадское насельніцтва, колькасць жыхароў вёсак зменшыцца амаль на 15 тысяч. На кожную тысячу працаздольных будзе 782 пенсіянеры і вучні. Працоўная армія Беластоцкага ваяводства папоўніцца амаль на 10 тысяч рабочых і служачых.

Прамысловасць. Тэмп гадавога прыросту прададзенай прадукцыі на прамысловых прадпрыемствах Беласточчыны мае фармавацца на ўзроўні няцэлых 5 прац., што трэба лічыць вельмі ж памяркоўным прыростам ды яшчэ поўнасцю рэальным толькі тады, калі рабочыя калектывы і кіраўніцтвы прадпрыемстваў пачнуць ажыццяўляць строгі рэжым ашчаднасці ўсялякай сыравіны, а ў першую чаргу электраэнергіі і паліва, калі прыросту прадукцыі пачнуць яны дабівацца перш за ўсё за кошт павышэння рэнтабельнасці і прадукцыйнасці працы.

У асноўных напрамках прамысловага развіцця ваяводства не прадбачваюцца карэнныя перамены. Пераважаць будзе сельскагаспадарчая і спажывецкая прамысловасць. У Беластоку і Саколцы будуць пабудаваны новыя малочныя заводы. У Беластоку — **халадзільны** склад для захавання 1500 тон масла. У

Сесія ГРН у Дубічах Царкоўных

На апошнім пасяджэнні Гмінай рады нарадавай у Дубічах Царкоўных разглядаліся вельмі важныя і істотныя для гміны справы:

— быў прыняты грамадска-гаспадарчы план і бюджэт гміны на 1986 г., а таксама разгледжаны прадпасылкі да 5-гадовага плана;

— была заслухана таксама інфармацыя аб актуальным стане асветы ў гміне.

На сесіі з 25 радных прысутнічала 18, а акрамя таго было 11 солтысаў і старшынь сялэцкіх рад. Нягледзячы на тое, што на сесіі разглядаліся такія важныя справы, не выказалі асаблівага зацікаўлення ёю прадстаўнікі гаспадарчых прадпрыемстваў: не з'явіўся ні прадстаўнік спулдзельні сельскагаспадарчых гуртковў, ні спулдзельні прадукцыйнай, ні сельскагаспадарчай службы.

Матэрыял на тэму першага пункта праграмы сесіі прадставіла сакратар гміннай управы мгр Галіна Шыманюк. Сцвердзіла яна, што ў 1986 годзе бюджэт гміны складзе 40.692 тыс. зл., у ім уласны даход прадбачваецца толькі на 23,4 прац., а 76,6 прац. бюджэту — гэта будуць датацыі Ваяводскай управы.

У вельмі творчай і гаспадарчай дыскусіі была звернута ўвага на недахоп абсталявання для падрыхтоўкі сіласу, а з гэтым жа звязана магчымасць павелічэння колькасці кармоў і развіцця жывёлагадоўлі. Надта крытычныя заўвагі выказваліся наконт арганізатараў сельскагаспадарчага дарадніцтва, якія нават не схацелі ўзяць удзел у сесіі (магчыма, таму, што спадзяваліся такой ацэнкі сваёй працы).

Радныя былі занепакоены тым фактам, што прадстаўнікі СКР, спулдзельні прадукцыйнай не бяруць удзелу ў сесіі і не прадстаўляюць сваіх планаў, якія можна было б скаардынаваць, а тады супольна дзейнічаць у імя паляпшэння жыцця жыхароў гміны.

Шмат гаварылася аб неабходнасці пабудовы дарог, асабліва дарогі ў Грабавец. Звярталася ўвага на неабходнасць паляпшэння культурнай дзейнасці, адпаведнае выкарыстанне школьнага будынка ў Чэхах Арлянскіх, на хутчэйшы рамонт і разбудову гміннага асяродка культуры, пры чым, на жаль, не відаць вялікага грамадскага заангажавання жыхароў Дубіч Царкоўных.

У другім пункце праграмы сесіі старшыня ГРН, інспектар асветы і выхавання Васіль Сегень прадставіў інфармацыю аб стане асветы ў гміне ў 1985/86 навучальным годзе. На тэрыторыі гміны ёсць 4 пачатковыя школы, у якіх вучыцца 263 вучні. Колькасць вучняў у параўнанні з мінулым годам паменшылася на 18 чалавек. Вырашана намагацца, каб усе дзеці ва ўзросце 5-6 год хадзілі ў прадшколле. Многія школы ў гміне маюць кепскія памяшканні, але найгорш выглядае справа ў Грабаўцы, дзе заняткі вядуцца ў будынках, наняты у сялян. Аднак школа ў Грабаўцы, дзякуючы велізарнаму заангажаванню жыхароў гміны, у новым 1986/87 навучальным годзе пачне вучыць дзяцей у новым будынку. Разбудавана таксама школа ў Старым Корніне. На тэрыторыі гміны ў ніводнай школе няма гімнастычнай залы, не хапае і абсталявання для фізічнага выхавання.

У школах гміны працуе 37 настаўнікаў, у тым ліку 15 — з вышэйшай адукацыяй. Непакоіць факт, што аж 30 настаўнікаў даязджае да працы; гэта ўплывае вельмі некарысна на выхаваўчую і дыдактычную працу, а асабліва на арганізацыю пазалекцыйных і пазашкольных заняткаў, на працу настаўнікаў у сваім асяроддзі.

Дзецям у гміне даводзіцца хадзіць у школу 6 дзён у тыдзень. Гэта выклікана тым, што ў школах цесна. Не толькі аднак тыя дзеці, якія давозяцца ў школы, могуць дадаткова харчавацца ў школе. Асабліва добра гэта справа выглядае ў Дубічах Царкоўных.

Нягледзячы на ўсе цяжкасці, радныя гаварылі аб неабходнасці большага заангажавання ўсіх жыхароў пры вырашэнні асветных спраў. Меліся на думцы большыя фінансавыя ўплаты на рахунак гміннага камітэта НЦПС (Нацыянальнага чыну дапамогі школе). У 1985 годзе сабрана матэрыялаў на 1.516.762 зл. і фінансавых сродкаў — 6.689.607 зл.

Беручы пад увагу датацыі з бюджэту і вялікае заангажаванне жыхароў, хочацца верыць, што ў гміннай асвеце будзе лепш.

Ян Зенюк

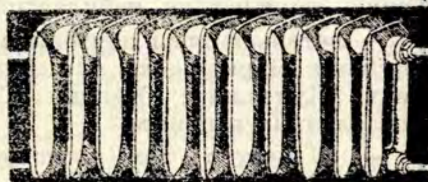

Абы да вясны

Некаторыя жыллёвыя пасёлкі ў Беластоку недагрэтыя, бо нехта на этапе праектавання і будавання памыліўся, не прадбачыўшы вялікіх марозаў.

Дома холадна. Прыходжу з працы вечарам, хачу паглядзець тэлевізар. У вялікім пакоі ён стаіць, але там, як у лядоўні. Гавару жонцы: давай коц, бо замерзну. Прынесла коц, абкруціўся я і гляджу, што там паказваюць. А жонка дакранулася рукой да каларыфера і кажа: то ж ён зусім халодны. Паглядзела ў іншых пакоях, аб'явіла, што ледзь цёплыя.

Падалі мы заяўку ў адміністрацыю пасёлка. З'явіўся спец і заявіў, што не можа памагчы, бо трэба было б спусціць ваду ў цэлым блоку. Калі будзе з вашага блоку некалькі заявак, патлумачыў, тады паправім. Так мы пачалі чакаць шчаслівага дня. І прыйшоў ён, жаданы дзень. Памайстравалі спецы — і палілося цяпло. Вечарам у сям'і радасць: будзе цёпла ў кватэры! Радасць аказалася кароткай. Прахаджу я ў шкарпэтках па пакоі і адчую, што падлога мокрая. Пытаю ў жонкі, што рабіла

і чаму паразлівала ваду. Яна да мяне з крыкам, што я здурнеў і хачу на яе ўсю віну зваліць, а яна нічога нідзе не зрабіла. Ідзі ж і пабач сама! Пабачыла і яна: мокрая. Мы кінуліся да папраўленага каларыфера, а з яго цячэ вада. Паставілі міску. Збіраем тую ваду, каб суседа пад намі не заліць. Згасла радасць і пачалася нанава грызня.

Пазванілі ў „пагатове". Слухаем адказ: хто-небудзь прыедзе. Праз нейкі час паявіліся людзі, паглядзелі каларыфер. Абсудзілі, што трэба ваду спускаць, заблакіраваць прыплыў цяпла і зняць сапсаваны каларыфер. Спусцілі ваду і кажуць, што да блакады ім патрэбны дзесяцігрошоўкі. Дзе сёння можна ўзяць дзесяцігрошоўку? Калі іх у гандлі ўжо не сустрэнеш... На шчасце, прыпомніў, што адлажыў на памятку ўнукам, каб ведалі, за якія грошы мы куплялі калісь газеты і булачкі. Выняў, даў спецам дзве дзесяцігрошоўкі. А яны пытаюць яшчэ, ці ў мяне ёсць слесарскія прылады. Гэтага ў мяне не аказалася. Неяк заблакіравалі тое цяпло, сказалі, што далейшая справа з мантіраваннем новага каларыфера ў руках адміністрацыі пасёлка, і пайшлі.

На наступны дзень званю ў адміністрацыю. Прадаўніца адказвае, што гэта можа вырашыць толькі кіраўнік. Рашылі мы з жонкай званіць на змену з працы таму кіраўніку. Так у нервах справа цягнулася два дні. Жонцы паніцадавала, яна першая гаварыла з кіраўніком.

(Працяг на стар. 11)

(Працяг са стар. 3)

НЯВЫПІТАЯ КАВА

Адкуль у нас столькі зла і ненавісці ў адносінах да людзей? Чаму мы ў сваіх злачынствах не бярэм пад увагу таго, што чужая крыўда заўсёды вылазіць бокам? Не сёння, то заўтра, а ўсё роўна вылезе!

Мо гэта загучыць суб'ектыўна, бо сапраўды ад сям'і Арцёма Сцяпанавіча Чыквіна я меў адны толькі прыемнасці і прыхільнасць, але хату паліць не павінен ніхто і нікому! Пасля вызвалення ніхто не зацікавіўся маім лёсам, а Арцём Чыквін няраз падыходзіў да мяне і пытаўся, дакуль я буду працаваць на эксплуататараў і чаму не іду шукаць сабе дзяржаўную працу. Ад тых часоў асталася ў мяне сімпатыя да сям'і Чыквінаў. Таму я заязджаў да Колі і да яго бацькі. І вельмі шкада, што ў новай Колевай хаце, у прытульным пакойчыку не давялося нам пасядзець пры каве. Хата згарэла, Коля з сям'ёй з Дубічаў выехаў...

Невядомыя злачынцы ходзяць на свабодзе.

Васіль Петручук

Бельску Падляшскім — пабудова аграмаднага млына, які зможа малоць сто тон збожжа ў суткі. Адначасова будуць пастаўлены на рамонт млыны, падпарадкаваныя сялянскай спулдзельчасці. Законччаць пабудова (часова спынеаная ў папярэдніх гадах) гарохалушчыльнага і капшанарыхтоўчага завода ў Беластоку. Таксама ў Беластоку распачнецца пабудова мясакамбіната, які падменіць існуючае, але ўжо выслужанае мясное прадпрыемства. Адначасова ў Лапах і Саколцы плануецца пабудова новых мясаперапрацоўчых пунктаў.

Тут варта адзначыць, што ў час спрэчак над планам пяцігодкі радны **Аляксей Зін** выступіў з патрабаваннем, каб новую каўбасную абсталяваць таксама і ў Гайнаўцы. Прадстаўнікі Ваяводскай управы аднесліся да гэтага патрабавання, на жаль, адмоўна.

Можна спадзявацца павышаных паставак розных тканін, а ў тым ліку тканіны ваўнянай і воўнападобнай — на 10 прац., а абутку — аж на 27 прац. больш.

Гандаль і паслугі. Гандлёвая сетка ў ваяводстве павялічыцца:

— на 8 павільёнаў у фірме Ваяводскага прадпрыемства ўнутранага гандлю (2 павільёны ў Беластоку, 3 — у Саколцы і па адным — у Бельску, Дуброве і Сямяцічах);

— на 18 павільёнаў у фірме „Сполэм" (у тым ліку — аж 7 у розных жыллёвых пасёлках Беластока);

— 20 новых гандлёвых адзінак рыхтуе сялянская самапомач;

— 29 крамаў прадбачвае адкрыць новае прадпрыемства, якое, між іншым, займаецца продажам спіртных напіткаў;

— 2 новыя крамы атрымаем з рыбай і 5 крамаў з агароднінай і фруктамі.

Распачнуць працу 8 новых рэстаранаў і кавярняў — з лікам 686 месц.

Колькасць паслуговых пунктаў павялічыцца на 50, з чаго — 22 пункты прадбачваецца адкрыць у вёсцы.

„Ваяводскія гандлёвыя арганізацыі, — чытаем у праграме, — будуць імкнуцца ў гэтай пяцігодцы да замацавання агульнай рынкавай раўнавагі, лепшага абслугоўвання кліентаў і шырэйшага доступу да паслуг."

І яшчэ на адзін фрагмент гэтых указанняў хачу тут звярнуць увагу. Ён літаральна гучыць так:

„Павышэнню паставак рыначных тавараў спадарожнічаць будзе памяркоўнае павышэнне цэн. Паказчыкі росту рознічных цэн і коштаў утрымання паменшацца з 12-13 прац. у 1985 годзе да 6-7 прац. у 1990 годзе".

Сельская гаспадарка. „Асноўнай мэтай, — чытаем у праграме, — развіцця вясковай гаспадаркі і снажывецкай прамысловасці з'яўляецца паслядоўнае паляпшэнне ўмоў пракармлення грамадскасці і паступовае дасягненне харчовай самастойнасці краіны."

Асноўнаму гэтаму імкненню будзе спадарожнічаць пастаянны клопат дзяржавы аб захаванні належнага ўзроўню жыцця вясковага насельніцтва і рэнтабельнасці яго працы на зямлі і ў жывёлагадоўлі.

(Працяг на стар. 6)

(Працяг са стар. 5)

ПЕРСПЕКТЫВЫ НА ПЯЦІГОДКУ

Сярэдні ўраджай чатырох асноўных збожжавых культур мае перавысіць 25 цэнтнераў з гектара, бульбы — больш за 200 ц/га, цукровых буракоў — 325 ц/га. Таксама памяркоўны прагрэс прадбачваецца ў жывёлагадоўлі: кароў і ялавічыны — больш амаль на 7 прац., свіней амаль на 3 прац. і авечак — амаль на 23 прац. больш.

Дзяржаўны фонд зямлі да 1990 года ўбярэ ў сябе звыш 30 тысяч га. З'ява гэта, на жаль, адмоўная. Адносіцца яна ў першую чаргу да гмін: Нараў, Нараўка, Нурэц-станцыя, Мельнік, Мілейчыцы і Гарадок. Для загаспадарання гэтай зямлі прыдзецца ў некаторых гэтых гмінах стварыць новыя ПГРы.

На новыя капіталаўкладанні ў вясковай гаспадарцы ўлады адводзяць для Беластоцкага ваяводства ў гэтай пяцігодцы звыш 13 мільярдаў злотых. Больш палавіны гэтай сумы (бо аж 8 мільярдаў 300 мільёнаў злотых) пойдзе на меліярацыю сенажацяў і палёў.

Прадбачваецца пабудаваць у 20 вёсках водаправоды (у папярэдняй пяцігодцы — у 9) ды яшчэ запланавана пабудаваць:

— ветэрынарныя лячэбніцы ў Дубічах Царкоўных, Мілейчыцах, Шудзялаве, Рудцы, Супраслі і Пасвентным;

— 96 кватэр для вясковых спецыялістаў;

— майстэрню для практычных заняткаў у сельскагаспадарчай школе ў Бельску.

Асвета і выхаванне. Прадбачваецца пабудова:

— 40 новых будынкаў для падставовых школ (між іншым, у: Саколцы, Нарве, Лапах, Драгічыне, Орлі, Бельску, Дуброве Беластоцкай, Чорнай Беластоцкай, Кузніцы і ў Гайнаўцы, дзе плануецца будынак аж з 32 памяшканнямі для вучобы, а таксама яшчэ ў Кляшчэлях і Беластоку, ды ў іншых мясцовасцях, між іншым, пры падтрымцы грамадскага пачыну ў Старым Корніне і Новым Корніне, Грабаўцы, Шудзялаве і Ружаным Стоку);

— 20 прадшколляў (у Васількове, Драгічыне, Бельску, Моньках і Лапах, ды аж 10 у Беластоку, а затым пры падтрымцы грамадскага пачыну ў Чорнай Беластоцкай, Нурцы-станцыі і ў Сямяцічах);

— 3 школы звышпадстаўовыя.

Усё гэта разам дазволіць атрымаць 450 новых памяшканняў для навукі, у выніку чаго палепшацца ўмовы працы настаўнікаў і вучняў.

Настаўнікі, асабліва ў малых мясцовасцях, атрымаюць 120 новых кватэраў, прыбудзе звыш 2000 новых настаўнікаў.

Канчаючы гэты агляд нашых перспектыў на гэтую пяцігодку, неабходна яшчэ адзначыць, што ў гарадах Беласточчыны плануецца пабудаваць 18 590 новых кватэр у шматсямейных карпусах. Вядучую ролю ў гэтай галіне мае надалей адыграць кааператыўнае будаўніцтва.

Віктар Рудчык

Адзнакі „Заслужаны для Беласточчыны" атрымоўваюць дзеячы БГКТ.

УРАЧЫСТЫ ПЛЕНУМ ГП БГКТ

(Працяг са стар. 1)

тых, якія арганізоўвалі БГКТ і „Ніву", сёння ўжо 30-гадовыя дзеці і некаторыя з іх разам са старэйшым пакаленнем, са сваімі бацькамі, самаахвярна працуюць на ніве беларускасці".

Затым сакратар ГП Віталі Луба прадставіў спісак узнагароджаных асоб. (Друкуем яго ў гэтым нумары „Нівы"). Уручалі ўзнагароды: намеснік старшыні ВРН Юзэф Эльясевіч, віцэ-ваявода Ежы Слезак, старшыня Беластоцкага аддзела Саюза польскіх журналістаў Ежы Квачынскі, намеснік дырэктара Беластоцкага прэсавага выдавецтва Уладзіслаў Залескі. Таварыства прыяцеляў Беластока ўзнагародзіла „Ніву" Медалем саракагоддзя вызвалення Беластока.

Ад імя ўсіх узнагароджаных сардэчна падзякаваў уладам Міхась Хмялеўскі.

Пасля з дакладам выступіў сакратар ГП Віталі Луба. У дакладзе падкрэсліваліся вялікія дасягненні БГКТ за пройдзеныя гады. Калі прасачыць 30-гадовую дзейнасць БГКТ, гаварыў Віталі Луба, калі ўспомніць той час, калі заснавалася наша арганізацыя, і параўнаць усё тадышняе з сённяшнім, дык можна з гонарам сказаць, што зрабілі мы не мала, асабліва ў мастацкай самадзейнасці. Зарэгістравана сотні аматарскіх калектываў. У 60-х гадах асаблівай папулярнасцю карысталіся драмгурткі і некаторыя з іх дасягнулі высокага мастацкага ўзроўню. Пасля перыяду росквіту драмгурткоў развіваецца зацікаўленне беларускай песняй, узнікаюць харавыя калектывы. Цяпер дзейнічае звыш 30 хораў і самыя вялікія дасягненні маюць Гарадок, Бельск і Гайнаўка.

Вялікае значэнне адыгрываюць штогадовыя агляды песні і мастацкага слова, якія арганізоўвае ГП БГКТ.

Вялікія дасягненні мае наш орган „Ніва". Матэрыялы, што друкуюцца на старонках „Нівы",

У зале юбілейнага пасяджэння.

ВАЕННЫЯ СЦЕЖКІ

Пралетарскі гарт

Папрасіў я дапамогі ў Міхася Вішанкі, заслужанага дзеяча Беларускага грамадска-культурнага таварыства, шматгадовага інструктара і кіраўніка гэтай арганізацыі ў Мілейчыцкім раёне. Ён ад нараджэння пастаянна жыве ў вёсцы Мікулічы, але добра ведае ўсіх болей актыўных людзей у цэлым гэтым наваколлі. І яго таксама людзі выдатна тут ведаюць. Хопіць назваць прозвішча Міхась Вішанка, а ў адказ пачуеш:

— А, гэта той беларус? Ведома, што ведаю!

З успамінаў Дзмітрыя Макарава я ведаў, што сакратаром Антыфашысцкага камітэта на Кляшчэлеўскі раён быў Бартнічук Мікалай Сцяпанавіч — жыхар вёскі Рагачы, якія амаль ужо зліліся з вёскай Мікулічы. Гэтыя дзве вёскі раздзяляе цяпер ледзь некалькі сотняў метраў пустога поля, школа, крама і царква. Калісьці між Рагачамі і Мікулічамі красаваўся яшчэ вялікі вятрак, але яго, на жаль, ужо разабралі.

Я спадзяваўся, што мой добры сябра Міхась Вішанка шмат чым цікавым папоўніць мае скромныя звесткі пра гэтага чалавека, які меў адвагу ўзначальваць падпольны антыфашысцкі рух у суровыя гады гітлераўскай акупацыі.

— Кажаш, Мікалай Бартнічук, сын Сцяпана? — задумаўся Міхась Вішанка. — Так, быў такі чалавек у Рагачах. Іх сям'я жыла з таго боку вёскі, што бліжэй да Мікуліч. Пасля вайны пабудавалі там вясковую краму. Але пра гэтых Бартнічукоў я мала што магу табе расказаць, бо іх лясныя банды выгналі ў Савецкі Саюз. Толькі брат яго, Іван Бартнічук, астаўся ў Польшчы. У вайну трапіў ён у армію Андэрса, ваяваў на заходніх франтах, а пасля вярнуўся на бацькаўшчыну. Цяпер жыве ён у Сямяцічах, — памаўчаўшы крыху, Міхась Вішанка дакінуў: — Пра акупацыйную дзейнасць гэтых Бартнічукоў цяжка мне гаварыць, бо я ж тады, праўду кажучы, быў яшчэ зусім малы, і, зразумела, больш мяне цікавілі суседавы грушы і яблыкі, чымсці падпольная дзейнасць маіх аднавяскоўцаў, хаця, не скажу, калі паяўляліся ў нашых Мікулічах узброеныя партызаны, дык мы першыя, значыць, такія, як я, хлапчукі, хаця і з-за вугла, беглі палюбавацца гэтымі партызанскімі вінтоўкамі або аўтаматамі, істуж-

Зычанні і кветкі галоўнаму рэдактару „Нівы“ ад моладзі Бельскага беларускага ліцэя.

спрыяюць фарміраванню дружных суадносін паміж палякамі і беларусамі, папулярызуюць і распаўсюджваюць традыцыі супольных змаганняў з ворагамі, уплываюць на рост нацыянальнай свядомасці, прапагандуюць палітыку партыі і дзейнасць БГКТ.

„Ніва“ адыграла велізарную ролю ў развіцці беларускага літаратурнага руху ў ПНР. На працягу 30 год ГП БГКТ выдала 55 кніжак, у тым ліку — 23 літаратурныя кніжкі, 2 навуковыя зборнікі, 29 календароў і даведнік аб таварыстве. З задавальненнем успрымаем факт пастаяннага развіцця беларускага літаратурнага руху, у выніку чаго 7 нашых літаратараў прыняты ў Саюз польскіх пісьменнікаў.

Адзначаных віншуе намеснік старшыні ГП БГКТ д-р Ян Зенюк.

Далей Віталі Луба гаварыў аб беларускім школьніцтве на Беласточчыне, аб супрацоўніцтве з іншымі арганізацыямі, аб тым, што зроблена ўжо ў справах будовы Беларускага музея і аб усебаковай падтрымцы ўладамі БГКТоўскай дзейнасці.

Пасля даклада ўзяў голас старшыня Галоўнай рэвізійнай камісіі Уладзімір Юзвюк, які падзяліўся коратка ўспамінамі аб сваёй працы ў ГП на пасадзе сакратара ГП.

Віншавальныя лісты з Беластоцкага прэсавага выдавецтва і ад ГП Літоўскага таварыства зачыталі намеснік дырэктара БВП Уладзіслаў Залескі і галоўны рэдактар „Аўшры“ Вальдэмара Маліноўская.

Ад імя прысутных на пленуме прадстаўнікоў улад перадаў найлепшыя пажаданні ГП БГКТ і „Ніве“ прадстаўнік Ваяводскага камітэта ПАРП Анатоль Вакулюк. Падкрэсліў ён высокі ранг БГКТ, яго мастацкую самадзейнасць і наогул адчувальны ўдзел Беларускага таварыства і „Нівы“ ў культурна-грамадскім жыцці Беласточчыны.

А тады навучэнцы Бельскага беларускага ліцэя прыпаднеслі кветкі старшыні ГП і галоўнаму рэдактару „Нівы“ і пажадалі далейшых поспехаў БГКТ і рэдакцыі „Нівы“.

Трэба нізка пакланіцца ўсім тым, якія ўносілі і ўносяць свой пасільны ўклад у беларускую дзейнасць. Без самаахвярнай грамадскай працы людзей — аб дасягненнях БГКТ нельга было б гаварыць. Такі быў сэнс заключнага слова старшыні ГП Аляксандра Баршчэўскага.

Пасля пленума адбыўся канцэрт лаўрэатаў агляду „Беларуская песня-86“.

Міхась Хмялеўскі
фота Сяргея Грывявіцкага

Беларускі савецкі фальклярыст М. Грынблат выказвае такое суджэнне аб шлюбе: „Шлюб абавязкова афармляўся і замацоўваўся вякамі выпрацаваным вясельным рытуалам. Царкоўны вянец, хоць і быў абавязковы, але ў вясельным абрадзе не адыгрываў істотнай ролі“. У прыведзенай цытаце выступаюць супрацьстаўныя думкі, бо ці ж можа нешта тое, што выпрацоўваецца вякамі і становіцца абавязковым, не адыгрываць істотнай ролі? Справа ў тым, што царкоўны шлюб не выпадкова знаходзіцца ў цэнтры ўсяго вясельнага рытуалу. З'яўляецца ён кульмінацыйным момантам у вясельнай абраднасці і ў ніякім выпадку нельга памяншаць яго значэння.

Нашы даследаванні на Беласточчыне даказваюць, што ў паасобных мясцовасцях з ланцуга вясельных урачыстасцей магло выпасці такое ці іншае рытуальнае звяно і пры гэтым цэласць вясельнага абраду як бы і не парушалася. Аднак у мінулым ніколі гэтым звяном не магло быць царкоўнае вянчанне. У народнай свядомасці ўсе вясельныя абрады і дагаворы праводзіліся і заключаліся „перад людзьмі“, але царкоўны шлюб быў актам, які заключалі „перад Богам“, і таму яго ранг быў намнога вышэйшы, чым пазіцыя любога іншага акту. Адносіны беларусаў да пары, якая жыла без царкоўнага шлюбу, заўсёды былі ў большай або меншай ступені адмоўныя. Праўда, у праваслаўных гэтая адмоўнасць не была такая катэгарычная, як гэта бачым у асяроддзях каталіцкіх, але ўсё ж такі нельга тут гаварыць не толькі аб адабрэнні, але і аб абыякавасці. Так было ў мінулым. У сённяшнім часе сужыццё, у тым ліку і сямейнае, паміж асобамі, якія абмежаваліся цывільна-грамадскім шлюбам і не „ўзялі“ шлюбу царкоўнага, успрымаецца большасцю беларусаў як справа звычайная, такая, якая вырашаецца не грамадскасцю, а толькі і выключна тымі асобамі, якія ўступаюць у сямейную сувязь. Аднак гэту новую з'яву ў свядомасці сённяшняга пакалення беларусаў нельга пераносіць у мінулае, якое кіравалася ўласнымі прынцыпамі і нормамі.

У мінулым, што неабходна падкрэсліць, царкоўны шлюб, які лічыўся актам, заключаным „перад Богам“, не быў вольны ад рознага тыпу захадаў і працэдур, якія ў сваёй істоце былі больш блізкімі язычаству, чым хрысціянству. І якраз гэтыя моманты спрыяюць таму, што царкоўны шлюб прыгожа ўплятаўся ў народна-фальклорную матэрыю. Насуперак хрысціянскай догме, паводле якой лёс маладажонаў залежыць выключна ад Бога, людзі верылі, што ён дэтэрмінуецца рознымі дзеяннямі і працэдурамі як у вясельным доме, так і на вуліцы і ў царкве. Усе гэтыя захады, як сказала жыхарка вёскі Лука: „Богу не шкодзяг, а людзям памагаюг“.

Вяртаючыся да моманту ад'езду маладой да шлюбу, варта сказаць, што стоячы на фуры, выязджала яна на вуліцу і пасля сядала, каб магчы ўважліва назіраць за ўсім тым, што дзеялася як на дарозе, так і па яе баках. Мела яна абавязак пакланіцца ўсім напатканым асобам, у тым ліку таксама і дзецям. У ніякім выпадку не магла яна азірацца назад, бо ў такім выпадку яе новая сям'я раней ці пазней распалася б і яна была б прымушана вярнуцца ў бацькоўскі дом. На Беласточчыне вясельнікі, якія ехалі з маладой на царкоўны шлюб, у ніякім выпадку не маглі ні спяваць, ні граць. Быў гэта звычай зусім іншы, чым той, які абавязваў, напрыклад, на Любліншчыне.

Спевы і музыка дапускаліся толькі тады, калі вясельнікі вярталіся пасля шлюбу дадому.

А. Баршчэўскі

камі патронаў, што крыжаваліся на грудзях, гранатамі-лімонкамі, падвешанымі на салдацкіх рамнях. А як звалі гэтых узброеных людзей і адкуль яны, ніхто, вядома, такому малому, як я, нічога не гаварыў...

— А хто мог бы мне расказаць пра гэтага Міколу Бартнічука? — не ўступаў я.

— Хто можа? — задумаўся зноў Міхась Вішанка. — Калі хто можа, дык толькі **Антон Акоцюк.** Ён чалавек ужо ў гадах, заслужаны грамадскі дзеяч, член партыі ад першых гадоў пасля вызвалення...

І Міхась Вішанка павёў мяне да Антона Акоцюка. Пераступіўшы парог яго хаты, мне здалося, што я вярнуўся на нейкіх 30-40 гадоў у нашае мінулае — у свой бацькоўскі дом, з мамай за калаўроткам, з вялікай хлебнай печкай, з плітою для штодзённага рыхтавання стравы, з ложкамі, на якіх дамаканыя радзюшкі і пуховыя вышываныя падушкі, з ручнікамі над абразамі...

За калаўротам сядзела бабулька Марыя Акоцюк і прала воўну.

— Гэта на світры, рукавічкі і шкарпэткі для нашых унукаў, — сказала яна. — О, колькі я за сваё жыццё накруцілася пры гэтым калаўротку! Бывала, цэлую зіму не адыходзіла ад яго. То ж трэба было рабіць усё самому: ад кашулі да мужыковай буркі. Усё прыходзілася і прасці, і ткаць ды ўручную вышываць. А цяпер — гэта толькі забава, гульня для ўласнай пацехі і прыемнасці, каб час хутчэй праходзіў. Ды і світры з уласнай воўны грэюць шмат лепш ад гэтых купных.

— А многа ў вас унукаў? — пацікавіўся я, каб прадоўжыць размову.

— Хапае! Аж цяжка палічыць! — адказала сялянка. — То ж я сама аж дзевяцёра ўласных дзяцей выгадавала, а яшчэ двое змалку пайшло ў зямельку... Гэта вам не хаханькі!

Я з пашанай паглядзеў на гэтую, моцна ўжо пастарэлую, але ўсё ж такі бадзёрую, пульхную жанчыну, перавёў позірк на яе мужа, на дзеда Антона, які ў гэтым годзе ўвайшоў ужо ў дзевяты дзесятак свайго жыцця, і захацелася мне даведацца, як праходзіла гэтае жыццё, якое пачалося ў бурлівым 1905 годзе. Дзед Антон і сам заявіў мне, што ён нарадзіўся тады, калі ў Расіі была першая пралетарская рэвалюцыя.

— Па дакументах, — кажа ён, — дык я на год старэйшы, чым у сапраўднасці. Бацька мой, Мірон, хаця сам быў непісьменны, хацеў, каб я крыху падвучыўся грамаце. Была тут у нас у Рагачах царкоўна-прыхадская школа, якая памяшчалася ў Мошкавай хаце. Дык татка пайшоў да настаўніка і сказаў, што я з 1904 года нараджэння, каб мяне ў школу прынялі, бо тады навука пачыналася ад восьмага года. Вучыцца доўга мне не давялося, — працягваў свой расказ дзед Антон, — бо хутка пачалася вайна. Цар Мікалай з кайзерам Вільгельмам за ілбы ўзяліся, і неўзабаве давялося нам уцякаць ад немцаў. Казакі ездзілі па вёсках і палохалі людзей, што немцы жанчын крыўдзяць без ніякага разбору, грудзі ім шаблямі абрубваюць, а мужчын дык усіх вешаюць і страляюць. Было якраз гарачае лета, здаецца 1915 года, памятаю, што мы тады звезлі жыта ў клуню і за авёс браліся... А тут гэтая паніка пайшла па вёсках. Цяжка было пакідаць уласны кут і зямельку родную. Праўда, наш бацька мала яе меў. Жылі мы на адной васьмушцы. Столькі дасталося бацьм-

(Працяг на стар. 8)

„Дарагія сябры! Спачатку па дзялюся з вамі навінай. Ад 19.2 86 г. я знаходжуся ў бальніцы у мяне нарадзіўся другі сын. Толькі вось бяда — у мяне група крыві „О“, а ў малога — „А“ Прычапілася жаўтачка. Не магу дачакацца, калі ён будзе зусім здаровы і мы зможам паехаць дадому. Сына назаву Адрыян. З нагоды 30-годдзя „Нівы“ жадаю рэдакцыйнаму калектыву ўсяго найлепшага.

Аўрора.“

Віншуем! Зычым матулі і сыну моцнага здароўя, а „Ніве“ — новых аўрораўскіх матэрыялаў. Адрыян абазначае: „паходзіць з Адрыі“. Старажытныя грэкі Адрыяй называлі казачную краіну незвычайнай маляўнічасці, дзе пануе ўсеагульнае шчасце. Увесь калектыў „Нівы“ ад шчырага сэрца зычыць Адрыяну, каб у яго жыцці здзейснілася тое, што абазначае яго імя.

Аліна з Гайнаўкі. Твае сны, якія ты апісала ў сваім пісьме да нас, сапраўды цікавыя. Ты іх сама разгадаеш, паслужыўшыся „Соннікам“, які рэгулярна друкуе „Ніва“. Наш „Астрон“ надумаўся адпачыць...

Я. Грамыка, Эльблонг. Дзякуем за сардэчны ліст. На жаль на апісаную справу мы не маем уплыву. Пастараемся мець на ўвазе ваша пажаданне.

Цімох Гудок, ЗША. Не зможам. Пішыце пра культурна-асветную працу ў беларускім асяроддзі ЗША, уражанні беларусаў з паездак на Бацькаўшчыну.

Язэп Конюх, Старасельцы. Дзякуем за вашую дабразычлівасць і кветкі. Пастараемся скрупулёзна ажыццяўляць вашыя зычанні. Ветліва просім: пішыце і наведвайце нас!

Т. Кірылаў, Легніца. Дзякуем за ліст, рады, што вы папраўіліся. Прапанову перададзім Б. Паскробку.

М. Кунтэль, Сопат. Пра „К“ згодны з вамі, але друкаваць выказванне нам не прыстоіць.

СОННІК

13

Бойня — небяспечная справа.
Болі па ўсім целе — доўгае жыццё.
Боль прычыняць — лёгкая хвароба; вуха — дрэнныя звесткі; зубоў — прыкрасці ў сям'і.
Бомба — неспадзяванка.
Бор — зладзеі.
Боршч — неўраджай, нястачы.
Боты на гумавых падэшвах — хтосьці цябе перахітрыць і абдурыць.
Бохан — дабрабыт.
Бочкі поўныя — добры прыбытак; пустыя — цяжкія часы; дзіравыя — страты; без дна — дарэмныя старанні; каціць бочкі — карысны занятак, даход.
Бразготку чуць — плёткі.
Браканьер (са стрэльбай) — шкода.
Брама адчыненая — прыемнае запрашэнне; зачыненая — прыкрасці; брамы горада — далёкае падарожжа.
Брамка — лёгка пазбудзешся клопатаў; закрытая — адхіленая прапанова.
Брамнік — станеш уладальнікам дома.
Брандспойт (сікаўка) — страта; паліваць ім — дапамога сяброў.
Брат — карысць; памірае — бурлівая будучыня; вітаць або развітвацца — шчаслівае здарэнне; дваюрадны — сямейная ўрачыстасць.
Браць што-небудзь — камусьці зробіш паслугу; браць з чаго-небудзь, адымаць — хцівасць, лакомства, ашчаднасць.
Бровы чорныя — ахвяраванае каханне; збрыць або абсмаліць — спрэчкі пры падзеле спадчыны.
Бруд — шчаслівае здарэнне; змываць з цела — пакінеш нягодную кампанію.
Брук — глянеш на ўсё цвярозымі вачыма; выбоісты, няроўны — хвароба ў сям'і.

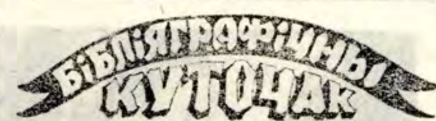
БУДУЦЬ „ЦЯПЛЕЙШЫЯ“ ПУСТАКІ З ЛЯЎКОЎСКАЙ КЕРАМІЧНАЙ

Выпуск значна лягчэйшых пустакоў пачне ў бягучым годзе керамічная фабрыка ў **Старым Ляўкове** (Нараўчанская гміна). Можна будзе больш ашчадна выкарыстоўваць сыравіну — у гэтым выпадку высакаякасную ляўкоўскую гліну. Апрача таго, „худзейшыя“ керамічныя пустакі будуць (што пацвердзілі доследы) „цяплейшымі“, кажа дырэктар завода **Ян Амбражэй.**

Ляўкоўская керамічная мае перспектывы далейшага развіцця. Гліны ў тамашняй аколіцы багата. Хопіць яе — нават пры вышэйшым, чым дагэтуль, узроўні эксплуатацыі — прынамсі на пяцьдзесят гадоў.

Варта дадаць, што працавіты і дружны рабочы калектыў з Ляўкова намераны сёлета выпрадукаваць 38 мільёнаў пустакоў. Трапяць яны на новабудоўлі не толькі ў нашым рэгіёне, але і далёка за яго межы.

(яц)

АЎКЦЫЁН У КРАКАВЕ

У дн. 6-7 мая г.г. у Кракаве ў залах „Мармуровай“ і „Клубовай“ Дома культуры „Палац пад баранамі“ (Галоўны рынак, № 27) адбудзецца 60-ты кніжны аўкцыён. Будуць на ім прадавацца з торгаў кніжкі, часопісы, рукапісы — усяго звыш 1,2 тыс. пазіцый. Ніжэй падаем загалоўкі тых кніжак, якія могуць зацікавіць нашых чытачоў. У аўкцыёне можна прыняць удзел таксама пісьмова. Заказы трэба накіроўваць па адрасу: Antykwariat Naukowy, ul. Floriańska 5, 31-019 Kraków. У іх падаюцца: каталожны нумар пазіцыі, прозвішча аўтара, загаловак і найвялікшая сума грошай, якую заказчык можа заплаціць за пазіцыю.

Poz. 13. Archiwum Akt Dawnych w Witebsku (Centralne Archiwum Witebskie 1852—1903). Warszawa 1939, cena wywoławcza 600 zł.

Poz. 65. Borodzicz J. — Pod wozem i na wozie. Pamiętniki ks. Józefa Borodzicza, czyli kilka lat pracy duszpasterskiej na Litwie, Białej Rusi i w głębi Rosyi. Chrzanów 1911, c.w. 600 zł.

Poz. 179. Dyakowski B. — Z puszczy Białowieskiej. Warszawa 1926, c.w. 500 zł.

Poz. 235. (Giżycki J. M.) — Z przeszłości Karmelitów na Litwie i Rusi. Cz. 1—2. Kraków 1918, c.w. 3 tys. zł.

Poz. 257. Gumowski M. — Mennica Wileńska w XVI i XVII w. Warszawa 1921, c.w. 3 tys. zł.

Poz. 260. Gusty F. — Historya kościoła ruskiego. T. 1—2. Kraków 1857, c.w. 1 tys. zł.

Poz. 269. Hedemann O. — Dzisna i Druja Magdeburskie miasta. Wilno 1934, c.w. 2 tys. zł.

Poz. 283. Jabłonowski A. — Pisma. T. 1. Ziemie Ruskie Rzeczypospolitej. Warszawa 1910, c.w. 2 tys. zł.

Poz. 447. Lelewel J. — Polska, dzieje i rzeczy jej rozpatrywane... T. V. Dzieje Litwy i Rusi aż do Unji z Polską. Poznań 1863, c.w. 5 tys. zł.

Poz. 452. Lewicki K. — Książę Konstanty Ostrogski a Unja Brzeska 1596. Lwów 1933, c.w. 400 zł.

Poz. 471. Łopalewski T. — Między Niemnem a Dźwiną. Ziemia wileńska i nowogrodzka. Poznań b.r.w., c.w. 4 tys. zł.

Poz. 476. Łowmiański H. — Rys historyczny woj. nowogródzkiego w jego dzisiejszych granicach (do r. 1795). Wilno 1935, c.w. 500 zł.

Poz. 503. Materjały do dziejów literatury i oświaty z Archiwum Drukarni i Księgarni J. Zawadzkiego w Wilnie. T. 1—3. Wilno 1935—37, c.w. 8 tys. zł.

Poz. 1107. Ateneum Wileńskie. R. XI — 1936, c.w. 3 tys. zł.

П. Байко

(Працяг са стар. 7)

Пралетарскі гарт

ку ад сямейных падзелаў дзедаўскага ўчастка...

Васьмушка або васьмак, шастуха, чацвяртушка, дзесяціна, участак... Адыйшлі ў нябыт гэтыя велічыні зямельнай меры разам са змрочным сялянскім мінулым, проста цяжка цяпер разабрацца, як яны вызначалі лёс сялянскі, як ставілі чалавека на грамадскай драбіне бяды і заможнасці. Толькі з энцыклапедыі даведаўся я, што руская дзесяціна крыху перавышала цяперашні гектар, а дзед Антон казаў мне, што ў Рагачах на адзін участак складалася нейкіх 20 дзесяцін. Значыць, сям'я Акоцюкаў, у якой было трое дзяцей і бацькі, сядзела на гаспадарцы ў два з палавінай гектара. Вось што абазначала колішняя рагачоўская „васьмушка“. І было гэта ўсё, на што яны маглі разлічваць. Ніхто не маніў іх дадатковымі заробкамі ані ў горадзе, ані ў вёсцы. Дык сядзелі Акоцюкі, як і іншыя іх суседзі, на сваім „васьмаку“, бульбу з квасам елі, валамі і сахою аралі, лапцямі зямлю таптаілі, уручную з саламянай каробкі зерне рассявалі, драўлянымі баронамі поле валачылі, сярпом збожжа жалі, цэпам малацілі, у жорнах малолі і ад вясны да жніва лебядою карміліся. Так жылі ды гаравалі. Калі аднак у 1915 годзе давялося ім пакінуць родны кут, крыўдна і балюча было расставацца з гэтай іх бядою ды з уласнай, палітай потам зямлёю...

— Завезлі нас, — расказвае дзед Антон, — аж у Казанскую губерню, у горад Чыстопаль, што на рацэ Каме. Хату нейкую нам адвялі і давялося жыць нам па-суседску з татарынам. Чалавек быў гэта вельмі добры і спагадлівы, дзяліўся з намі ўсім, што сам меў...

Так, ведаю, нямала давялося нашым дзедам і прадзедам павандраваць па ваенных сцежках і першай сусветнай вайны. Лёс сям'і Мірона Акоцюка з Рагачоў тут не выключэнне. Ён проста тыповы для многіх тысяч нашых суайчыннікаў. Ад нямецкіх акупантаў уцякалі гуртам усе жыхары тутэйшых вёсак. Беглі ў невядомае, каб ратавацца перад чужынцамі. Таму іх і назвалі „бежанцамі“, я б сказаў — уцекачамі...

Я заслухаўся ў расказ дзеда Антона. На адзіночны лёс яго сям'і накладаліся многія іншыя расказы аб жыцці нашых бежанцаў на шырокіх прасторах Расіі ў час першай сусветнай вайны, у час пралетарскай рэвалюцыі, ды ў час крывавых змаганняў за ўладу Саветаў.

Без вялікага, павучальнага вопыту тых гадоў, праведзеных у бежанстве, не было б у нашай гісторыі ані грамадаўскага ўздыму, ані рэвалюцыйнага змагання пад сцягамі КПЗБ, ані пазнейшага партызанскага руху і пасляваеннай стойкасці ў абароне народнай улады. Адным словам, не хапіла б нашым бацькам пралетарскага гарту. Дарэчы, і сам Антон Акоцюк, калі я запытаў у яго непасрэдна: хто гэта такі Мікалай Бартнічук, дык ён без ваганняў мне адказаў:

— Я б назваў яго **„Пралетарый усіх краін, яднайцеся!“**

І гэта доказ таму, як глыбока асноўны лозунг вялікай Кастрычніцкай пралетарскай рэвалюцыі закараніўся ў сэрцы гэтага звычайнага селяніна. І таму, мяркую, варта прысвяціць крыху часу і месца на знаёмства з яго перажываннямі над ракою Камай у горадзе Чыстопалі, які зараз з'яўляецца вялікім портам над Куйбышаўскім залівам. Але аб гэтым пагутарым мы ўжо наступным разам.

Віктар Рудчык

ЗОРКА

СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

Мікола Маляўка

РАЗУМНАЯ ВАРОНА

Казка

У птушыным царстве
Дуб ад веку рос,
А на ім купчастым,
Жыў вясёлы дрозд.
Жыў нібы на дачы:
Цішыня, краса.
Ды аднойчы, бачыць,
Госць ідзе — ліса.
Кошык жоўты з лубу
Выпусціла з лап
І хвастом па дубе —
Ляп, ляп, ляп!
А сама грацыяна
Хітрая лісіца:
— З дуба, дрозд, скачы —
Буду дуб сячы!
— Як жа дзеці, хатка?
— Скінь адно дзіцятка
У кошык мой
На суп —
Цэлы будзе дуб.

Дрозд-бядак раздумваў,
Дрозд трываў пайдня,
Ды нарэшце з дуба
Скінуў птушаня.
Як лісу ўлагодзіць?
Смачны з мясам суп —
Кожны дзень прыходзіць
Секчы тоўсты дуб.
Дрозд не спіць на дачы,
Не пяе даўно.
Засталося, бачыць,
Птушаня адно.
Прыляцеў у клёны
Да вароны
Дрозд,
Расказаў, як мучыцца
Праз лісіны хвост.
Плача:
— Хто паможа? —
А варона вучыць:
— Дурань, цярпіш здзек,
Дрэва ссекчы можа
Толькі чалавек.
Спі спакойна, дрозд:
Не сякера — хвост!..

Дрозд запеў на дачы,
Выспаўся ў гняздзе.

(Працяг на стар. 10)

Малыя гледачы на раённым аглядзе беларускай песні ў Беластоку.
Фота С. Грыняўінкага.

Аляксей Пысін

Напрадвесні

Напрадвесні,
Як пайшлі прагаліны,
Тры шпакоўні
У садзе мы паставілі.
Тры шпакоўні —
Домікі птушыныя
Над калінай,
Над малінай,
Над крушынаю.

І тры пары птушак
Пасяліліся.
Так спявалі,
Шчабяталі,
Весяліліся!

Летам на палі,
Лугі мурожныя
Паляцела зноўку
Птушка кожная.

Зноў прадвесне,
Зноў пайшлі прагаліны,
Сем шпакоўняў
Мы яшчэ паставілі.
Ручайкі бягуць
Журчаць,
Вітаюцца,
У свой мікрараён
Шпакі вяртаюцца.

Пяцікласнікі з Пасынак. Фота настаўніка Г. Хрома.

ВЯСЁЛЫ КУЛІГ

У школе падставовай у Барысаўцы ўвесь год нешта цікавае дзеецца. Наша дырэктар школы Аліна Грыгарук арганізуе часта сустрэчы настаўнікаў з бацькоўскім камітэтам. Многа дапамагае школе старшыня бацькоўскага камітэта Анна Врублеўская.

Неяк у лютым прыйшла яна ў школу і сказала:

— Як вы думаеце, можа запрапануем паехаць на куліг усім бацькам разам з дзецьмі?

Мне прапанова вельмі спадабалася. Бацькі нашых дзяцей — гэта дружныя, шчырыя, вельмі працавітыя і адданыя школе людзі.

Справы куліга абмеркавалі на бацькоўскім сходзе. Бацькі прынялі прапанову з радасцю. Арганізаваць куліг узяліся ўсе бацькі, ляснік Кастусь Янюк і ляснічы Мікалай Ластавецкі.

Куліг адбыўся 1 сакавіка. Надвор'е было цудоўнае: свяціла сонца, хоць крышку падаў і снег. У дванаццаць гадзін дзевяцёра санак, запханых да апошняга месца, вырушала на куліг. Спачатку крыху ехалі праз вёску. Жыхары Барысаўкі выйшлі на вуліцу, каб паглядзець на вясёлае катанне на санках. З вёскі вазакі павярнулі коней на палявую дарогу, што вяла ў Белавежскую пушчу. Перад вачыма ўдзельнікаў куліга адкрыўся від на бор і жвіроўню. Паўгадзіны ехалі лесам. Коні беглі хутка. На паваротах санкі адляталі далёка ў бакі, што ўсім вельмі падабалася. Вучні з бацькамі спявалі песні.

Нарэшце паляна і групка людзей на ёй. Тут ужо чакаюць нас ляснічы Мікалай Ластавецкі з жонкай Аняй, ляснік Кастусь Янюк і дрывасекі. Агульнае павітанне, а потым дырэктар школы Аліна Грыгарук распальвае вялізнае вогнішча. І тут жа рэха нясе па лесе гарцэрскую песню „Гарыць вогнішча". Пасля спявалі іншыя песні — польскія і беларускія. Пры вогнішчы мамы пастараліся, каб кожны з нас атрымаў гарачы бігос. Пасля пачастунку пайшлі гуляць на снезе. Настаўніцы Валя Дзмітрук і Ірына Гацута падрыхтавалі цікавыя гульні. Шмат было конкурсаў. За ўдзел усе атрымалі ўзнагароды. Затым елі печаныя на агні каўбаскі, цешыліся лесам, кампаніяй.

А пятнаццатай гадзіне, пасядаўшы назад у сані, рушылі дадому. Каля школы развіталіся з госцьмі з Гайнаўкі, якія ўдзельнічалі ў куліку, і тады ж вырашылі, што такі куліг варта паўтараць штогод.

Андрэй Ялоза,
настаўнік з Барысаўкі.

ЗАГАДКА

Наведаю ўлетку
Я кожную кветку,
Збіраю нектар.
Ўсе любяць на свеце
Дарослыя й дзеці
Салодкі мой дар.

У. Мацвеенка.

ЗЯРНЯТКІ

ПАДРУЧНІК РОДНАЙ МОВЫ ДЛЯ ТРЭЦЯГА КЛАСА
Аўтары Лідзія Гайдук — Мікалай Гайдук

ВАРШАВА

І вялікая ж Варшава!
Ёсць красуні чым хваліцца.
Колькі радасці і думак
Абуджае ў нас сталіца!

Колькі вуліц, школ, тэатраў —
Не пазнаць над Віслай горад!
Колькі звону, руху, смеху,
Зялянiны і прасторы!

Аж старую Віслу цешыць
Рост Варшавы небывалы,
Бо яе маленькай помніць,
А цяпер — дарослай стала.

Юльян Тувім

1. Навучыцеся выразна чытаць верш і вывучыце яго на памяць.

2. Якую легенду пра Варшаву вы ведаеце? Раскажыце.

3. Прачытайце. На якія пытанні адказваюць выдзеленыя словы?

РАНІЦА ПРЫЙШЛА Ў ГОРАД

Рана прачынаецца горад. На заводах і фабрыках зараз пачнецца праца. Людзі будуць спяшацца на работу. Трамваі і аўтобусы перавозяць людзей. Моладзь бяжыць у школы. Так пачаўся рабочы дзень у горадзе.

Словы, якія абазначаюць дзеянні прадметаў, называем дзеясловамі (czasownikami): робіце, убачыў, будзеце ездзіць, памыцца. Дзеясловы адказваюць на пытанні: што рабіць? што зрабіць? — бегчы, прачытаць.

4. Знайдзіце ў вершы „Варшава“ дзеясловы.

5. Адгадайце загадку і знайдзіце ў ёй дзеясловы. На якія пытанні адказваюць?

Нежывы, а побач крочыць
У бясхмарны ясны дзень.
Хто яго падняць захоча,
Дык не зможа, бо ён...

6. Прачытайце верш. Знайдзіце дзеясловы і вызначце іх лік.

НА КАНЬКАХ

Вечар, лёд у агнях,
А над елкай — месяц.
Едуць, едуць на каньках
Міхасёк з Алесем.

Бачаць хлопцы: Таня
То ўпадзе, то ўстане.
Ой, ізноў я на баку!
Дай хутчэй, Алесь, руку.

— То трымайся, калі ласка.
Дапаможа і Міхаська.
Мы дзяўчатак анідзе
Не пакінем у бядзе.

Ларыса Геніуш

7. Спішыце. Адзіночны лік дзеясловаў замяніце на множны. Узор: Агні (гарыць, ззяе мільгае, ірдзіцца) — агні гараць, ззяюць, мільгаюць, ірдзяцца.

Цягнікі (бяжыць, пыхціць, свішча, імчыцца). Качкі (нырае, плавае, жыруе, плешчацца). Хлопчыкі (бегаў, падскокваў, кідаў, слізгаўся). Травы (будзе расці, будзе зелянець, будзе хвалявацца). Жыты (вырасце, закрасуе, закалосіцца).

(Працяг са стар. 9)

Разумная варона

А назаўтра, бачыць,
Зноў ліса ідзе.
Кошык жоўты з лубу
Выпусціла з лап
І хвастом па дубе —
Ляп, ляп, ляп!
— Хоць ілбом у дрэва! —
Дрозд крычыць. —
Дарэмна!
Цэлы будзе дуб!
Еш нішчымны суп!
— Бачу, знаеш многа.
Хто цябе, дурнога,
Навучыў?
— Варона.
— Тая з клёна?
— З клёна.
— Я ж ёй не дарую,
Аскубу, старую.

І ліса ад гаю
Адышлася трохі,
Быццам нежывая
Выцягнула ногі.
За лісою сочыць,
Думае варона:
„Выдзеўбу ёй вочы!“
І зляцела з клёна,
Трапіла ў палон —
Пад лісою б'ецца,
Рвецца з лап на клён.
А ліса смяецца:
— Занясу ў нару,
Супу навару!

— Суп зварыць мудрона, —
Кажа ёй варона. —
Толькі марна ў печы
Дровы пагараць —
Будзеш цэлы вечар
Пер'е скубсці-драць:
Бачыш, я старая.
Хочаш, дык параю,
Як зрабіць?
— Кажы!
— Рэшаты злажы
Так, каб я ўсярэдзіне
Не ляжала, не ўседзела.
І — пусці з гары.
Потым суп вары:
Чыста так, павер мне,
Пер'е абскубецца,
Разляціцца пер'е,
Мяса застанецца... —
А ліса і рада:
— Добрая парада!
Будзеш ведаць, грэшная,
Як вучыць драздa
Кпіць з майго хваста! —
І варону ў рэшаты
Мігам усадзіла,
Тыц — з гары пусціла.

Раскаціліся ў лагчыне
Рэшаты з разгону,
І ліса вачыма
Правяла варону —
З рэшатаў на крону.

З той пары купчасты
Абыходзіць дуб,
У птушыным царстве
Есць нішчымны суп.

Пішуць школьнікі

ДАРАГАЯ „ЗОРКА“

У нашай школе існуе гурток Таварыства польска-савецкай дружбы. 18 лютага адбылося ў нас пасяджэнне гэтага гуртка. Пасяджэнне гэтае было зусім іншае. Старшыня гуртка Аліна Мацеюк сказала адразу, што наш апякун настаўнік Андрэй Ялоза быў на з'ездзе карэспандэнтаў „Нівы“. І мы папрасілі яго расказаць, як там было. Мы слухалі з вялікай цікавасцю. Потым дыскутавалі аб выпісванні „Нівы“ з „Зоркай“, аб пісанні пісем да „Зоркі“, і вырашылі, што мы таксама будзем мець у „Зорцы“ сваіх карэспандэнтаў. Карэспандэнтамі ад нашай школы мы выбралі: Міру Кіцаль з 7 класа, Аліну Мацеюк з 8 класа, Аню Ясвіловіч з 8 класа, Аню Андрэюк з 8 класа, Януша Янюка з 7 класа і Рамана Давідзюка з 7 класа.

Мы будзем пісаць да „Зоркі“ аб усіх важных здарэннях у нашай школе.

Раман Давідзюк, вуч 7 кл. школы ў Барысаўцы.

* * *

Гэтае пісьмо адрасавана да рэдактар Веры Леўчук, якая, будучы ў службовай паездцы, пазнаёмілася з шасцікласніцай Агнешкай Сэльвеструк. Пісьмо Агнешкі настолькі змястоўнае, што шкада было б, каб аб усіх яе справах, пераважна вельмі важных грамадска, не ведалі іншыя дзеці. За згодай абодвух бакоў, друкуем гэтае пісьмо.

ДОБРЫ ДЗЕНЬ, ПАНІ ВЕРА!

Я атрымала вашае пісьмо, за якое вялікае дзякуй. Дзякую і за маркі, мая калекцыя павялічылася. Вельмі мяне засмуціла, што Вы былі хворыя. А я дома памагаю маме і часта хаджу памагаць суседцы бабулі Ганне. Яна ўжо не можа хадзіць многа па двары. Я нашу ёй дрова, ваду, хаджу па малако ў магазін.

У нас дома ўсе здаровы, толькі я хварэла.

У школе ўсё ідзе добра. Я мела на першую палавіну года толькі адну тройку, 6 чацвёрак і 5 пяцёрак. Дзяўчаткі са старшых класаў ездзілі на конкурс. Яны былі яшчэ зняты ў „Ніве“, што іх вельмі ўцешыла. Я і наш хор паедзем 9.III на конкурс песні. Нас рыхтуюць дзве настаўніцы: Ірына Юрчук і Зоя Снарская.

Мы ў школе на ўроку беларускай мовы гаварылі аб 30-годдзі „Нівы“. Я люблю чытаць „Ніву“. Настаўніца расказала нам, як утварылася „Ніва“ ў 1956 годзе. Я прашу вас, каб выдрукавалі ў „Зорцы“ мой адрас у куточку „Пазнаёмімся“. Я вельмі хачу перапісвацца. Я ўжо перапісваюся з рускай дзяўчынкай Аксанай.

Мая сястра Бажэна ездзіла з сяброўкай у Бельск на конкурс беларускай песні.

На Вашу просьбу я перадала віншаванні ўсёй нашай сям'і. Усе вам вельмі дзякуюць і перадаюць прывітанні.

Агнешка Сэльвеструк,
Гародчына, 13„а“,
пошта 17-208 Кленікі.

Вучнёўская творчасць

Вучні пятага „Б“ класа з Гайнаўскай школы № 2 імя Аляксея Фларэнкі дачакацца не могуць вясны. Пад кіраўніцтвам настаўніка беларускай мовы Пятра Гінша яны вырашылі ўласнымі вершамі заахвоціць вясну хутчэй прыйсці да нас. Вось іх сёлетнія веснавыя вершы.

ВЯСНА

Стаппеў снег, марозу няма.
Вясна прыйшла,
З птушкамі,
З кветкамі на лузе.
Птушкі шчабечуць у полі.
Дзеці цешацца, што вясна
Прыйшла.
І канікулы блізка.
Звяры хатнія
Выйшлі на луг
Траву маладую есці
І піць ваду,
Што ў рове цячэ.

Эля Антанюк

* * *

Нядаўна была Зіма,
А ўжо Вясна.
Снягі стапнелі
І птушкі прыляцелі.
Будуць лятаць
І хораша спяваць.
А зайчык на рэчку пабег.
На рэчцы вада плыве,
А зайка ніяк пераскочыць
Не можа.
Мы цешымся Табе, Вясна.

Юрка Астапчук

* * *

Ужо прыйшла вясна.
З ёй прыбыла вада.
Усё пачынае жыць.
І птушкі ўжо могуць быць.

Яны ўжо прылятаюць,
А звяры ў лесе блукаюць.
Мядзведзь вылазіць з нары
І будзе хадзіць па бары.

Марэк Мацюка

* * *

Вясна надыходзіць,
Кветак пах разносіць.
Зайчык каля нас
З ежай прабег,
Каб яго сыночак пад'еў.
На дрэвах першыя лісткі
Зялёныя,
А вакол краявіды
Бясконцыя.

Варвара Бачынская

* * *

Пасля зімы
Надышла вясна.
Снягі стапнелі.
Мы весялімся ўсе,
Бо буслы прыляцелі.

У небе вясёлы спеў.
Хто там спявае?
Не ведаеш?
Гэта шэрыя жаўранкі
Да нас завіталі.

Ася Засім

А-Д-Г-А-Д-А-Н-К-А

Якую рыбку злавіў рыбак: А. В ці С?

Адрас рэдакцыі: „Зорка“ 15-950 Białystok, ul Wesołowskiego 1.

Piątek 28 III — 9.30—12.00 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Białe rosy" — film prod. radz. 11.35 Magazyn domatora 13.30 TTR — s. II. Mat. 14.00 TTR — s. II Chem. 15.35 W szkole i w domu. 15.55 Nurt. 16.25 Program dnia + DT. 16.30 Dla młodych widzów: Załoga 3. 16.55 „Piątek z Pankracym". 17.20 DT. 17.30 Nie tylko dla wędkarzy. 17.45 Piłkarska kadra czeka 18.00 Jan Sebastian Bach. 19.00 Dobranoc. 19.10 Studium. 19.30 Dziennik. 20.00 Monitor Rządowy. 20.30 „Białe rosy" — film prod. radz. 21.55 DT. 22.15 Proponujemy, zapraszamy. 22.25 Sprawa dla reportera. 23.05 Romanca przy księżycu. 23.30 DT.

Sobota 29 III — 8.25 Program dnia. 8.30 Tydzień na działce. 9.00 „Sobótka" oraz film z serii „Czterej pancerni i pies" (8). 10.30 DT. 10.40 Z Polski rodem. 11.10 W świecie ciszy. 11.40 Z podwórek na stadiony. 11.35 Ludwig van Beethoven. 13.00 Telewizyjne Biuro Pośrednictwa. 13 20 Dni Konrada Swinarskiego. 14.00 Trybuna Sejmowa. 14.30 Wojskowy program dokumentalny. 15.00 DT. 15.05 Antologia dramatu powszechnego: August Strindberg — „Wielkanoc". 17.20 Losowanie Dużego Lotka. 17.30 Studio Sport. 18.30 Młodzieżowy Klub Jedynki. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 20.00 „Scarlet Pimpernel" — film prod. ang. 22 15 Czas. 23.05 Siedem dni na świecie. 23.15 DT. 23.20 Sportowe rytmy tygodnia. 24.00 Kino nocne: „Zmarł naturalną śmiercią" — film prod. ameryk.

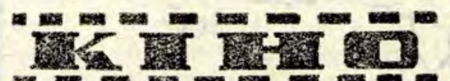
Niedziela 30 III — 8.25 Program dnia. 8.30 Na Podlasiu — widowisko publ. 9.00 „Wspaniały świat Disney'a" — film prod. USA. 10.30 W Starym Kinie: „Zouzou" — film prod. franc. 12.00 Koncert życzeń. 13.00 Siedem anten. 13.45 Teatr Młodego Widza: „Dary wiatru północnego" — cz. 1. 14.35 Ponowny Powrót do Edenu. 16.05 Studio 1. 17.50 I liga piłki nożnej. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 „Bing-Bang" — polski film TV. 21.30 Jutro w programie. 21.35 Sportowa Niedziela. 22.05 Pegaz. 22.50 Biała Dama z Nidzicy 23.20 Kino Nocne: „Śmierć na Nilu" — film prod. ang.

Poniedziałek 31 III — 8.25 Program dnia. 8.30 Śmigus w Kamienicy — pr. muz. 9.00 Film dla dzieci: „Z diabłem nie ma żartów". 10.30 „Miłośnicy przyrody" (9) — film prod. ang. 11.00 „Żyć radośniej" — film dok. 11.30 Klub Sześciu Kontynentów. 12.00 Antena. 12.40 Gilbert Becaud — Nie tylko po francusku — program rozrywkowy. 13.25 Teatr Młodego Widza: „Dary wiatru północnego" — cz. 2. 14 05 Stworzył nas jazz — radz. komedia muz. 15.30 Tele-Gol (Meksyk 86). 16.50 „Amerykanin w Rzymie" — film prod. włoskiej. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 20.00 Teatr Tel. „Kongres we Florencji". 21.35 Jutro w programie. 21.40 Wieczór z X muzą. 22.55 „Zjawy z Pieskowej Skały".

Wtorek 1 IV — 9.30—12.00 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10 00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Mauregard" (6) — serial franc. 11.05 Magazyn domatora. 11.30 Muzyka rudolfińskiej Pragi — film CSRS. 13.30 TTR — s. IV. Mat. 14.00 TTR — s. IV. Hod. zwierz. 15.30 Start po indeks. 16.25 Program dnia + DT. 16.30 Akademia Muzyczna. 16.55 Dla dzieci: Cojak. 17.20 DT. 17.30 Gazeta Rolnicza. 18.00 Informator Wydawniczy. 18.15 Prosty rachunek. 18.25 Pod znakiem Skarabeusza 19.00 Dobranoc. 19.10 Diagnoza. 19.30 Dziennik. 20.00 Zebranie otwarte. 20.30 „Mauregard" (6) — film franc. 21.25 DT. 21.50 Wieczór z Pegazem. 23.05 DT.

Środa 2 IV — 9.30—12.00 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Sposób na życie". 11.40 Zielono nam. 11.50 Prawo na co dzień. 12.00 Nauka o człowieku kl. VII—VIII. 12.50 J. pol. kl. II lic. 13.30 TTR — s. II. Upr. rośl. 14.00 TTR — s. II. Mech. rol. 15.55 Nurt. 16.25 Program dnia + DT. 16.30 Krąg. 16.55 Tik-Tak. 17.20 DT. 17.30 Losowanie Ex. i Super Lotka. 17.40 „Ptasie gniazdo podczas burzy" — film wietnamski. 19.00 Dobranoc 19.10 Archiwum XX wieku. 19.30 Dziennik. 20.00 Publicystyka. 20.15 „Sposób na życie" — film prod. RFN. 21.45 DT. 22.10 Program dla wszystkich. 22.40 DT.

Czwartek 3 IV — 8.10 Historia kl. VI. 8.00 Praca-tech. kl. II. 9.30—12.00 Domator 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Film dla II zmiany: „Jemima Shore prowadzi śledztwo" — film ang. 11.00 Szkoła dla rodziców. 11.25 Apteczka domowa. 12.50 J. pol. kl. I lic. 13.30 TTR — s. IV. Fiz. 14.00 TTR — s. IV. J. pol. 14.50 Praca-tech. kl. II. 16.25 Program dnia + DT. 16.30 O mnie, o tobie, o nas, oraz film z serii „Był sobie kosmos" (2) prod. franc 17.20 DT. 17.30 Wspólna Polska, wspólne sprawy. 17.35 Witryna. 18.05 Patrol 18.30 Sonda. 19.00 Dobranoc. 19.10 Czy koniec Europy? (1). 19.30 Dziennik. 20.00 Publicystyka. 20.15 „Jemima Shore prowadzi śledztwo" — film ang. (2). 21.05 DT. 21.30 Interstudio. 22.30 DT.

Bielsk Podl. Sprzedawca kapeluszy — fr. 1—2. Sprawa się rypła — pol. 3—5. Przeznaczenie — pol. 6

Czeremcha Brutalny pojedynek — rum. 2

Hajnówka Zagadka nieśmiertelności — ang 1—4. Wypadek w kwadracie — radz. 5—6.

Michałowo 1941 — USA 1—3. Pieniądz — fr. 4—6.

Mielnik Droga szkieletów — rum. 2—3. Ja cię trzymam, ty mnie trzymasz — fr. 5—6.

Milejczyce Roman i Magda — pol. Spluwy i pestki — czes. 2—6.

Nurzec Teść — czes. 2. Łańcuch — czes. 3—4. Szaleństwo panny Ewy — pol. 5—6

Orla Miłość z listy przebojów — pol. Czy pasujemy do siebie, kochanie — czes. 2—6.

Rajsk Horoskop szczęścia — czes. Wiosna panie sierżancie — pol. 2—6.

ШТО·ДЗЕ·КАЛІ

Дзень	Стыль		Святы, імяніны	Сонца	Месяц
	новы	стары		усх.-зах.	усх.-зах.
Нядзеля	30	17	Вялікдзень. Анелі, Дабраміра; Аляксея, Марыва	5,18-18,04	23,12-6,30
Панядзелак	31	18	Вялікдзень. Бальбіны, Карнеліі; Кірылы, Трафіма	5,14-18,08	0,42-7,31
Аўторак	1	19	Гражыны, Збігнева; Дар'і, Іларыі	5,11-18,09	1,59-8,24
Серада	2	20	Францішка, Урбана, Уладзіслава; Сяргея, Івана	5,09-18,11	2.56-9,34
Чацвер	3	21	Панкраца, Рышарда; Якава, Фамы	5,07-18,13	3,36-10,56
Пятніца	4	22	Ізідара, Вацлава, Бенядзікта; Васіля, Ісакія	5.05-18.15	4.02-12,20
Субота	5	23	Ірэны, Вікторыі; Лідзіі, Нікана	5,02-18,16	4.20-13.43

(Праця̆г са стар. 4)

САРДЭЧНЫЯ ТАЙНЫ

хто з вас не дарос да сапраўднага кахання. Валя, нягледзячы на ўсю фатальнасць яе становішча, патрапіла быць у адносінах да цябе шчырай. Праўду кажучы, лепш было б, каб поўныя дзялянкі свайго інтымнага жыцця яна захавала толькі для цябе — сапраўды каханага чалавека. Бо ці ж варта распыляцца, каб пасля было толькі горка і паскудна на душы? Але сталася. Валя, хочучы пазбыцца гэтага цяжару, паведамляе аб здарыўшымся факце табе.

І ў гэтым моманце цяжка дзівіцца, што зарэагаваў ты так гвалтоўна. Але зрабіў усё ж памылку. Бо на другі раз (зразумела, калі сыйдзецеся і штось такое ізноў здарыцца), яна табе ўжо нічога не скажа. Калі кахаеш Валю сапраўды так моцна трэба было перанесці факт яе прызнання са стаіцкім спакоем, па-мужчынску. Твая ж рэакцыя, хаця і была „мужчынскай" то ўсё ж з гатунку тых найгоршых.

Што рабіць цяпер? Думаю, што і ёй нялёгка. Але яна слушна абразілася, бо ты на яе шчырасць усё ж адказаў груба, забыўшыся, што сіла і слабасць уласцівы чалавеку, і цяжка разабрацца, што ёсць сілай, а што слабасцю. Думаю, што варта пастаяць каля яе хаты, калі будзе вяртацца з працы. Тады больш часу, яна нікуды не будзе спяшацца. Мо за першым разам гаварыць з табой не схоча, але на трэці раз (калі кахае) згодзіцца. Жадаю табе поспехаў!

Сэрцайка

P.S. А шкада ўсё ж, што імяніны страцілі сёння свой першапачатковы сэнс...

ГАДАВІНЫ

100 год таму назад

31.3.1886 г. нар. Тадэуш Катарбінскі (пам. у 1981 г.) — польскі філосаф і педагог, аўтар славутага „Трактата аб добрай рабоце".

3.4.1886 г. нар. Стэфан Акшэя (загінуў у 1905 г.) — дзеяч польскага рабочага руху.

50 год таму назад

4.4.1936 г. нар. Раман Тармола — беларускі пісьменнік, пачаў друкавацца ў 1958 г., першая кніга вершаў „Асколкі і росы" (1964), выдаў шэраг зборнікаў паэзіі, а таксама кнігу казак для дзяцей „Каго баяцца ў лесе" (1973), супрацоўнік Беларускага тэлебачання і „Беларусьфільма".

(Праця̆г са стар. 5)

АБЫ ДА ВЯСНЫ

Але і тут чакала неспадзеўка, яна даведалася, што такога памеру, як наш калярыфер, яны не маюць, а паставяць напалавіну меншы. Так і зрабілі. Маленькі калярыфер паставілі ў вялікім пакоі. Праўда, пацешылі, што калі будуць мець больш, то заменяць. І яшчэ сказалі, што кожны дзень нехта павінен быць у хаце, бо яны могуць прыйсці ў любую хвіліну. А ў нас у сям'і так складваецца, што ўсе працуюць. Што ж, давялося браць водпуск.

І так закончылася выкананне паслугі. У кватэры далей холадна. За патрачаны намі час ніхто нам не заплаціць, не гаворачы аб здароўі. Затое за ацяпленне кватэры, хоць яна і была халодная, заплаціць трэба поўную месячную належнасць. Застаецца цярпліва чакаць цёплага лета. Адным словам: абы да вясны!

В. Брацкі

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ

Як 200 галасоў спявала 100 песень ● У Сакольскім аддзеле БГКТ ● Цяпло атама на Беларусі і закон беззаконнасці на Захадзе ● Белавежа ● Плач па пакінутай зямлі ў вёсках і змаганне за зямлю ў Чаромсе ● На ваенных сцежках — чырвоныя і белыя ● Барскі адбіваецца ад студэнтаў ● Шляхам гадоў татары ўвараліся на нашыя землі ● „Зорка" ● Штодзе-калі ● Соннік ● Гумар

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры і рэвалюцыйнага руху праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018-24325-151 6787.

Спісак чарговых ахвяравальнікаў:

394.	**Ян Фірсовіч (Беласток)**	**— 2.000 зл.**
395.	**Міхал Харыла (Жэдзя)**	**— 500 зл.**
396.	**Панцеляймон Мароз (Гайнаўка)**	**— 1.200 зл.**
397.	**Мікалай Цімашук (Беласток)**	**— 1.500 зл.**

Дзякуем.

Паведамляем таксама, што цэнтры збірання экспанатаў для музея знаходзяцца ў наступных месцах:

- у Пачатковай школе ў Рыбаках, гміна Міхалова,
- у будынку былога ПЗГС у Гайнаўцы,
- у клубе БГКТ у Бельску, вуліца Міцкевіча 50/54,
- ў клубе БГКТ у Гайнаўцы, вуліца Вызвалення 6
- ў Гмінным камітэце ПАРП у Мілейчыцах,
- у Саколцы, вуліца Варынская 1,
- у ГП БГКТ у Беластоку, вуліца Варшаўская 11.

Чакаем экспанатаў або інфармацыі аб месцы іх знаходжання.

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej i Ruchu Rewolucyjnego, 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6. Тэлефон 28-89.

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Георгій Валкавыцкі (галоўны рэдактар), Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара). Валянціна Жэшка (карэктар), Міраслава Лукша. Яўгенія Палонская (кіраўнік канцылярыі). Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхал Хмялеўскі, Яніна Чэрнякевіч. Ада Чэчуга (сакратар рэдакцыі). Сакрат Яновіч (тэхнічны рэдактар).

Адрас рэдакцыі:

„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe 15-950 Białystok ul. Wesołowskiego 1

Druk Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku Cena prenumeraty kwart. 104 zł; półr 208 zł; rocznej 416 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:

1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy:
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach;
   - instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów:
   - osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli;
   - osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch"
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę:
- do dnia 10 listopada na I kwartał, I półrocze roku następnego oraz cały rok następny,
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bieżącego

Zam. 586/86 r. Nakład 4 700 egz. R-4.

З чаго смяюцца суседзі

КАЖУХ

— Алё!.. Аддзел галоўнага тэхнолага? Васіль Пятровіч? Гэта Канцэдайла непакоіць. З надыходзячым святам!

— А, падарожнік! З прыездам. Ты калі з Цюмені?

— Учора ўвечары прыляцеў. Што на рабоце, якія навіны?

— У нас поўны парадак. Ёсць навіны: я вось ужо тыдзень на пенсіі. Праўда, пенсіянер працуючы. Радавым тэхнолагам пайшоў. А загадчыкам прызначылі Палавінкіна. Вось як. Слухай, Канцэдайла, а ты мой заказ выканаў?

— Які заказ?.. Я, праўду кажучы, забыўся.

— Кажух прывёз?

— А... Кажух? Кажуха вам не знайшоў, хаця ўсю Цюмень аблазіў. Кажуць, толькі ў трэцім квартале будуць. Так што даруйце, Васіль Пятровіч.

Канцэдайла хуценька паклаў трубку і ўзяўся званіць Палавінкіну.

— Міхаіл Фаміч, дарагі, прывітанне.

— Гэта ты, Канцэдайла. Прыбыў, нарэшце.

— Міхаіл Фаміч, перш за ўсё, віншую вас з пасадай. Як кажуць: „Гадоў да ста расці...“ У мяне, Міхаіл Фаміч, для вас прыемны сюрпрыз: я вам з Цюмені цудоўны кажух прывёз. Карычневы, з цыгейкавым каўняром, выдатна выраблены, сапраўдны дубль.

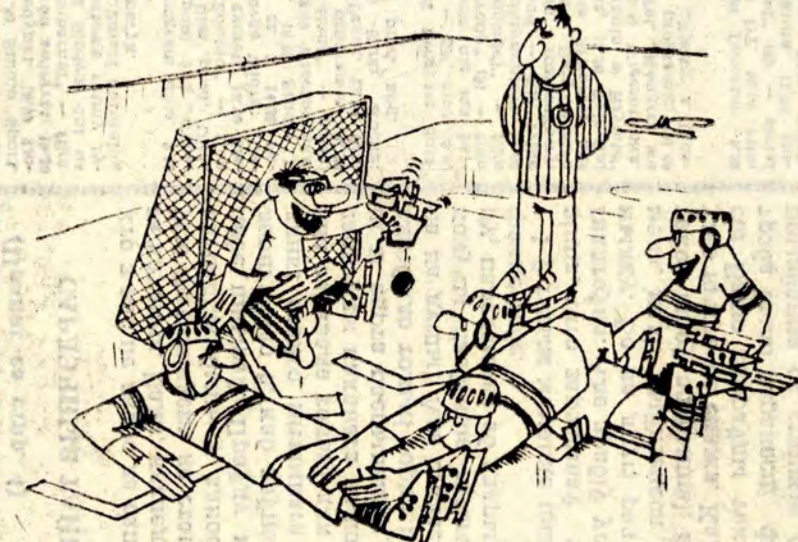
— Дзякуй, Коля, за клопат. Але ў мяне ёсць кажух, таксама карычневы.

— Тады сыну будзе. Для добрых людзей нічога не шкада...

Барыс Рабенькі

НАВУКА

АПТЫМІСТ

У час вясновай паводкі аптыміст сядзіць на даху сваёй хаты і спакойна глядзіць на ўзбураную стыхію. Неўзабаве да яго падплывае сусед і кажа:

— Эй, эй, усю чыста хатнюю птушку ў вас забрала вада.

— Глупства, дык жа гусі і качкі ўмеюць плаваць.

— І яблыні вось знявечыла.

— Не вялікая страта, сёлета яны слаба ўрадзілі.

— І вада вось ужо сягае вокан хаты.

— Цудоўна, іх даўно пара памыць.

МУДРА ДЫК МУДРА...

Жонка да Кастуся:

— Што ты бурчыш?

— Дык вось зноў пераходзім на летні час...

— Ну то што? То ж мудра.

— Мудра дык мудра, але ж зноў трэба ўначы падымацца і перастаўляць стрэлкі гадзінніка.

ПРЫЧЫНА

Прычынай нашага няшчасця з'яўляецца алкаголь, — гаворыць доктар.

— Чуеш? — азірнуўся пацыент на жонку. — Алкаголь! А ты ўвесь час сцвярджаеш, што гэта мая віна!

ВЫХАВАНАСЦЬ

— Празмерная выхаванасць таксама да дабра не прыводзіць. Учора вадзіцель аўтобуса, у якім я ехаў, убачыў старую ў салоне старую бабулю і спрабаваў уступіць ёй сваё месца.

Сумленне, якое яго грызла, выявілася бяззубым.

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

Камбайнёр звяртаецца да свайго памочніка:

— У правай фары перагарэла лямпа. Збегай на склад, папрасі новую.

Памочнік пайшоў. Праз нейкі час вярнуўся.

— Там сказалі, што лямпаў да правых фар няма, засталіся толькі для левых.

☆

Амерыканскі прадпрымальнік ідзе на адпачынак, маючы ў банку мільён долараў.

— Ці не маглі б вы адкрыць таямніцу свайго жыццёвага поспеху? — пытае ў яго журналіст.

— Чаму ж не? — адказвае прадпрымальнік. — Сваё багацце я набыў штодзённай працай на працягу трыццаці гадоў... А таксама дзякуючы свайму дзядзьку, які некалькі гадоў назад завяшчаў мне два мільёны долараў.

МІНІВЕРШЫ

ХВАЛЬКО

Ён на словах — бойкі, жвавы,
Языком усё гладка робіць.
Калі ж брацца трэ за справу —
Вечна рукі не даходзяць.

ПАКАЗУХА

Калі найпершы клопат — справаздача,
Дык сама справа часта плача.

Язэп Кудзеля

З „Весніка Задрыпоніі“

ЯШЧЭ АБ ЖАНЦЬБЕ

Група псіхолагаў з аматарскага гуртка пры жылкаапэратыве „Прыпнука“ пры дапамозе суседзяў і анкетавання ўстанавілі, што старых халасцякоў, якія ўпершыню вырашылі жаніцца, чакае бліскучая рэтраспектыва.

АБ'ЯВА

Магазіну тэрмінова патрабуецца грузчык для работы пад прылаўкам.

— Калі гэта хуліган, скажы яму, што ў нас ёсць тысяча злотых. А калі гэта наш сын, скажы яму, што ў нас няма ні граша.

Курёзы

ТЫТУЛЫ НА ПРОДАЖ

Не так даўно сенсацыяй заходняга друку стала княжна Соф'я фон Габсбург, якая належыць да праслаўленага роду еўрапейскіх каралёў і манархаў. „Няўжо яна, гэты сучасны патомак Габсбургаў, недзе зноў узяла ўладу?“ — пыталі адзін у другога абывацелі. А хутка ўсім стала вядома: Соф'я фон Габсбург, наследніца каралеўскага дому, зрабілася не каралевай, а... манекеншчыцай! Самай звычайнай манекеншчыцай...

Як жа гэта здарылася? Можа, яна мае надта прыцягальную знешнасць, выключна стройную фігуру, прыгожы твар? Не, знешнасць у яе самая ардынарная, а вось княжацкі, ды такі старажытны тытул, шырока вядомы. Таму прадпрымальнікі-гандляры і ганяюцца за яе паслугамі ў мэтах рэкламы сваіх тавараў і нават простыя яе здымкі ў гэтай ролі ахвотна набываюць рэдакцыі многіх газет і часопісаў, асабліва амерыканскіх.

Праўда, далёка не ўсе чытачы паставіліся да гэткай выхадкі княжны фон Габсбург аднолькава. Многія з іх ацанілі гэта як абразу для праслаўленага каралеўскага дому, а большасць аднеслася абыякава: маўляў, а што тут асаблівага? Соф'я робіць свой бізнес, а на рынку бізнесу прадаецца ўсё, нават тытулы.

Калі чалавек умее своечасова спыніцца — ён далёка зойдзе.